LIBER DE BONO VSV CVRIAE,

Compendio ſcriptus

PER R. P. F. IOANNEM A IESV MARIA,

Carmelitam Diſcalceatum Calaguritanum,

Congregationis Sanctі Eliæ Præpoſitum Generalem.

ROMAE, Apud Iacobum Maſcardum. MDCXII.

Superiorum Permiſſu.

Imprimatur, ſi videbitur Reuerendiſs. P. M. Sac. Pal. Apoſt.

Cæſar Fidelis Viceſg.

Ego Balthaſar Anſidæus de mandato Reuerendiſsimi P. Magiſtri Sacri Palatij Fr. Ludouici Yſtella, legi librum De bono vſu curiæ, compendio ſcriptum à R. P. Fr. Ioanne à Ieſu Maria Carmelita Diſcalceato, & nihil in eo inueni, quod aut bonis moribus, aut Fidei Catholicæ aduerſetur. Die 10. Iunij 1612. Romæ.

Balthaſar Anſidæus.

Imprimatur,

Fr. Damianus à Fonſeca Mag. & Socius Reuerendiſsimi P. Fratris Ludouici Yſtella Sacri, & Apoſtolici Palatij Magiſtri Ordinis Prędicatorum.

ILLV-

MO MO
ILLVST. AC REV. D.D.

IO. GARSIAE CARDINALI MILLINO.

F. Ioannes à Ieſu Maria S.

MVLTIS certè nominibus tibi nuncupari debuit, Card. Illuſtriſsime, libellus hic de bono vſu curiæ à me non tam ex aliorum ſententijs, quàm ex propria meditatione cõſcriptus. Primùm quidem, quod

ego calamo perſequutus fui, tu præclariſsimis meritis exhibes, dum nec purpura, nec populari aura, neque prece, neque pretio à recto eccleſiaſtici principis ſtatu, bonoq. curiæ te admirantis vſu flexus, inter ſecundos euentus modeſtiſsimè officium exples: vt qui te intuetur, nauem medio in pelago validis ventorum flatibus impulſam, illiſisq. fluctibus verberatam, ſed iactis anchoris immotam

cernat.

cernat. Mox officio coronidē appoſiturus pietatem, vt mihi ſat exploratum eſt, apprimè colis, dum per grauiſsimas functiones, quas obis, id inprimis eniteris, vt Dei gloria amplificetur, Eccleſiæ bonum augeatur, animiq; tui ſalus tuta cõſiſtat. Denique fauſto quodam præſagio Congregationis noſtræ profectionem auſpicatus es, multiplicique beneficio nos paſsim deuincis, nihil non moliturus, vt di-

ſciplina noſtra radices altas defigat. Capita tria, tanquam perennes laudum fontes leuiter delibaui, quibus euinco, debuiſſe me, ſcripto huic, & publicis rationibus, & priuata gratitudinis cauſa nomen tuum præfigere: quod ſpero equidem, ſcriptoris nebulas luculentiſsimo ſuo ſplendore diſpellet. Munus ergo meum Cardinalis Illuſtriſsime humaniter accipe, ac rem paruam ex grandi voto perpende:

de: legeq. per horas ſucciſiuas, vt quæ breuiter comprehenſa hinc excipis, in Reipub. bonum, qua ſoles pietate, ac prudentia deriues, & alios ad imitationem auctoritate tua planè maxima, exemploq. efficaci permoueas. Clementiſsimus Deus, ad Eccleſiæ bonum te, Cardinalis Illuſtriſsime, diu ſeruet incolumem.

LE-

LECTORI.

DIGESSI, Lector candide, quæ ad bonũ curiæ vſum pertinere cenſui, quàm breuiter, ac perſpicuè potui: vt exiguo labore poſſis caſtam haurire doctrinam, quæ ad expungenda vitia, parãdaſq. virtutes Chriſtianæ curiæ conſentaneas conferat. Scriptum in partes diſcreui tres. Prima modos varios boni vſus curiæ, ſecunda aliquot ad pietatem colendam ſelecta conſilia, tertia internos virtutum actus complectitur. Ne pigeat, vel pauca hæc lectitare, atque recolere: quæ abſque tædio vllo, non legi modò, ſed memoriæ quoque imprimi poſsũt, vt afflante Deo, ad praxim deriuentur. Precor, quàm impensè poſſum, diuinam maieſtatem, tibi proſit labor hic modicus, quem S.R.E. cenſuræ ſubijcio.

INDEX

INDEX.

PARS PRIMA.

De modis boni vſus Curiæ.

Bonus Curiæ vſus quis ſit. cap.1. pag. 1
Quàm ſit è Repub. bonus Curiæ vſus. cap.2. 4
Quàm ſit rarum Curia bene vti. cap.3. 5
Curia piè vtendum. cap.4. 8
Curia parcè vtendum. cap.5. 10
Curia prudenter vtendum. cap.6 pag. 13
Curia patienter vtendum. cap.7. pag. 15
Curia comiter vtendum. cap.8. pag. 17
Curia leniter vtendum. cap 9. 19
Curia modeſtè vtendum. cap.10 pag. 22

Curia

Curia non ſuperbè, vel ambitioſè vtendum. cap.11. 24
Curia caſtè vtendum. cap. 12. pag. 26
Curia frugaliter vtendum. cap.13. 28
Curia non inuidè vtendum. cap.14. 30
Curia ſine detractione vtendum. cap.15. 32
Curia non captioſè vtendum. cap.16. 35
Curia non auarè vtendum. cap.17. 37
Curia non otioſè vtendum. cap.18. 39
Curia fideliter vtendum. cap.19 pag. 41
Curia ſine adulatione vtendum. cap.20. 43
Curia ſine ſuſurro vtendum. cap.21. 45
Curia ſine affectatione gratiæ

vtendum. cap. 22. 46
Curia ſine factionibus vtendum. cap.23. 49
Curia non curioſè vtendum. cap.24. 52
Curia non profanè vtendum. cap.25. 54
Curia non ſuperſtitioſè vtendum. cap.26. 57
Curia non ſcurriliter vtendum. cap.27. 59
Curia non verboſè vtendum. cap.28. 60
Curia veraciter vtendum. cap. 29. 63
Curia ſine nouis inuentis vtendum. cap.30. 65
Curia non diu vtendum. cap.31. pag. 66

PARS

PARS SECVNDA.

De Conſilijs ad vitam piè inſtituendam.

Conſilium I. De proponendo pietatis ſcopo. 69

Conſilium II. De Sacramentorum vſu. 72

Conſilium III. De orationis ſtudio. 75

Conſilium IV. De præſentia Dei. 77

Conſilium V. De Virtutum actibus internis. 80

Conſilium VI. De Virtutum actibus externis. 83

Conſilium VII. De mortificatione. 85

Conſilium VIII. De pia lectione. 88

Conſilium IX. De eleemoſyna. pag. 90

Conſi-

Conſilium X. De ſpirituali magiſtro. 93
Conſilium XI. De ſpiritualibus exercitijs. 95
Præfatio in tertiam partem. 96

PARS TERTIA.

De Virtutum actibus internis.

Actus Fidei. cap.1. 98
Actus Spei. cap.2. 99
Actus amoris Dei. cap.3. 101
Actus amoris proximi. cap. 4. pag. 103
Actus contritionis. cap.5. 104
Actus Humilitatis. cap.6. 105
Actus Manſuetudinis. cap. 7. pag. 107
Actus Abſtinentiæ. cap.8. 108
Actus Caſtitatis. cap.9. 109
Actus Patientiæ. cap.10. 111
Actus Gratitudinis. cap.11. 112

Actus Magnanimitatis. cap. 12
pag. 11
Actus Perſeuerantiæ. cap. 13
pag. 11
Meditatio de agone mortis.
cap. 14. 11

PARS

PARS PRIMA DE MODIS BONI VSVS CVRIAE.

Bonus Curiæ vſus quis ſit. Cap. I.

BONVS Curiæ vſus is eſt, qui legitimus, ſcilicet, qui legi harmonicè conſentit. Lex autem cùm ſit multiplex, diuina primum, mox humana ſpectanda, vt aulicus ad ius lege vtraque præſcriptum, tanquam ad rectam lineam actus exigat ſuos, validèq. propulſet quicquid lege interdictum eſt. Quod ſanè præſtabit, ſi affe-

ctum repurget, verba trutinet, actus circumſpectè obeat, appoſitè ad curiam, vel aulam in qua verſari conſtituit. Res non oſcitanter accipienda, cùm per ſe honeſta ſit, pariatq. bona quamplurima, quæ mortales ſuauiter afficiunt, ac ſeruet tutam inter diſcrimina conſcientiam, quod hominem Chriſtianum, idoneumq. æternæ ſalutis ęſtimatorem pręſertim vrgebit. Profectò nemo ſat mentis compos aliquod vitæ inſtitutum, niſi præmeditatus aggreditur: & quidnam ſit, quid honeſti, vel commodi referre poſſit, accuratè perdiſcit. Quocirca mirum eſt, pleroſq. curiæ ſectatores, neque noſſe inſtituti ſui rationem, neque quid inde boni proueniat, velle diſpicere. Erunt fortaſſe permulti, qui

curię ſinus, angulos, flexus, ac reflexus explorent, ſibique videantur omnia percallere, ac derideant alios, quibus curia Cretẽſis labyrinthus eſt, quem ſic deſcripſit ille:

Vt quondam Creta fertur labyrinthus in alta,
Parietibus textum cęcis, iter, ancipitemq.
Mille vijs habuiſſe dolum, qua ſigna ſequendi
Falleret indeprehenſus, & irremeabilis error.

Hæc alijs incognita ſibi iam perſpecta non pauci iactabunt, cùm tamen Chriſtianum curiæ vſum vix norint, quem penitùs noſſe debuiſſent.

Quàm ſit è Repub. bonus curię vſus. *Cap. I I.*

CVria pars regni lectiſſima, & flos nobilitatis, litteraturæ, ac induſtriæ pulcherrimus eſt. Quocirca bonus curiæ vſus inter potiſſima Reip. bona recenſendus, quippe qui ad pręcipuam Reip. partem expoliendam, perficiendamq. pertineat. Sanè qui perſpicacitate ingenij, generis claritate, opibus, ac potentia excellunt, ad curiam æquè ac mercatores ad nundinas, mira celebritate concurrunt: qui ſi ad legis normam, conatus ſuos metiri aſſueſcant, ſalus publica multis quaſi propugnaculis aſtruitur, ſecùs multis agminibus hoſtium infeſtatur. Nimi-

mirùm quò ſubtilius ingenium, opulentia, potentiaq. amplior, eò, ſi exorbitet, Reip. oppugnatio acrior, & ruina funeſtior eſt. Non abs re pius contemplator hoc loco vim lachrymarum effundat, cùm pateat eſſe non paucos, qui Reip. munimenta eſſe poſſent, & tamen abuſu curiæ nihil grande moliuntur, ſed ſalutis publicę quaſi arcē euertunt, obijciuntq. pijs oculis ferale ſpectaculum, quale olim in excidio Hieroſolymæ, *Quando luxit antemurale, & murus pariter diſſipatus eſt.* Thre. 2

Quàm ſit rarum curia benè vti. Cap. III.

CVria meliores ſolet recipere, quàm efficere: accedit enim iuuentus ingenua, natali-

bus in vrbibus piè, ac liberaliter inſtituta, pauloq. poſt delibatis vitiorum irritamentis illecta malitiæ plurimùm haurit, neque ſpicula exitialia palatino melle delibuta perhorreſcit. Pietas languet, prior diſciplina dediſcitur, & praxis quædam argutijs, captionibusq. ad aucupandos honores, & congerendas opes intenta ſuccedit. Congruit altiore quodam ſenſu poëticum illud:

Pro molli viola, & pro purpureo narciſſo,
Carduus, & ſpinis ſurgit paliurus acutis.

Contagium eſt, quod licenter ſerpit, vt rarò è plurimis paucos inuenias, quos curia minimè corruperit. Etenim quicquid de vitijs alijs in callos dureſcentibus afferatur, qui inter

aulicos pietatem colere viden-
tur, paſſim conqueruntur, ſe
velut in captiuitatem abductos
nimis dura ſeruitute torqueri,
vix vno vel altero, ſat interca-
lato ſuſpirio in cœlum cor at-
tollere, totos ſe Oceani cuiuſ-
dam procellis obrui, paſſionum
indomitarum motibus concuti,
præcipites ad mundi oblecta-
menta ferri. Nolo autem alios
huius veritatis aſſertores acci-
re, quando ipſi ſponte teſtes
accedunt. Ergo iaculis in curia
confertim ingruentibus, quem-
admodum in prælio, plumbeo
nimbo è fiſtulis exploſo non lę-
di, perquàm rarum eſt: optan-
dumq. vt curia tales dimittat,
quales admiſit, tametſi non
omnibus integritatis numeris
abſolutos. Quòd ſi quis melior
euaſerit, porrò virorum illu-

ſtrium catalogo adſcribendus eſt.

Curia piè vtendum. Cap. IV.

NOcet grauiter pietatis obliuio, vt liquidò perſpicitur, ſi aulicos duos vnum è florentiſſima aliqua Chriſtiana curia, alterum è media Sinarum regia petas, & vtriuſque ſtudia, conatus, actus ad bilancem expendas. Profectò ſi Chriſtianos aulicos plurimos roges, quorſum curiã petant, vel frequentent, veroſimile videtur, te interrogationibus iteratis nihil aliud expreſſurum, quàm quod Sina ethnicus reſponderet; ſe videlicet curiæ aſſueſcere, vt à principibus opes, honoresq. recipiant, neque ſe ad labores, quos ſuſcipiunt, vllo cæleſtis

regni ſtimulo excitari, ſi vera fateri debeant. Cui ſanè veritati fides facilè habebitur, ſi cõtemplemur, quàm ipſi lentè afficiantur, vbi aſque mercede ſolo pietatis intuitu negotia gerenda ſuccurrunt. Si ergo Chriſtianus aulicus ſola tẽporalia bona in curia molitur, quo ex capite ab ethnico differt? Adeò ne deformis ſit, qui Chriſtum nouit, vt ab ethnico, quod ad mores attinet, ęgrè poſſit diſcerni? Minimè mirandum, ſi teterrimis vitijs fœdetur, qui parùm piè vitam inſtituit. Etenim meditatio hæc, ſi aulicus prudenter agat, id ſaltem efficiet, vt ſe introſpiciat ipſum, aperteq. dignoſcat, ſe Chriſto iudici neglectæ pietatis excuſationem non poſſe prætexere, dum conſcientia teſte, ethnico

alicui iuriſconſulto verborum venditori, fluxarum diuitiarum, & honorum exquiſitori non antefertur. Opto autem, ne ſui cognitio ieiuna ſit, ſed affectum excitet, vt omnino ſtatuat, velle ſe, quicquid agat, in Dei gloriã referre, officiumq. quo fungitur ita demũ explere, vt opes, & honores, quibus ad vitã ducendam indiget, Chriſtiano ſenſu ad animæ ſalutem dirigat, ſerioq. decernat, nihil prorſus admittere, quantumuis honorificum, & ſplendidum, quod cum diuina lege non aptè cohæreat. Conſilium hoc, in dies ſingulos ſummo mane recolendum.

Curia parcè vtendum. Cap. V.

APoſtoli ſenſui congruunt, *qui vtuntur hoc mundo,* 1. Cor. 7

tanquam non vtantur: quod quàm ſit rationi conſentaneũ, efficaciſſima ratio ab ipſo Apoſtolo ſubiecta peruincit his verbis: *Præterit enim figura huius mundi*. 1.Cor.7

Porrò amentiæ argumentum eſt, vmbram fugaciſſimam inſequi, nedum velle apprehendere. Inſanum eſt, rotæ, quæ ſemper vertitur, inſidere velle. Quid ergo opinandum de ijs, qui adeò ſe curiæ pelago immergunt, ac ſi eſſent perenniter victuri, omniq; bono in re omnium inconſtantiſſima tranquillè fruituri? Profectò error hic homine Chriſtiano indignus videtur: quomodò enim ad curiam cæleſtẽ feſtinet, qui mentem humi defigit; & incredibili ſollicitudine caduca bona venatur? Quòd ſi cæleſtia bo-

na, quæ non cernuntur, ſegniter moueant, cur aulicus non conſideret, neque pij, neque cordati viri eſſe, rei multis, & mæſtis caſibus obnoxiæ ſtudio auidè ſeipſum addicere, & perſeueranter inſiſtere? Non fidendum cœptis apparenter fauſtis: Abſalonẽ quippe ad tubæ clangorem ab vniuerſo Iſraele ſtipatum ira Dei capillorum laqueo è quercu ſuſpendit, lætaq. principia penè contiguum funus excepit. Quid non lætum ab Aſſuero potentiſſimo Perſarum rege Aman ſperaſſet? & tamen è toro regij conuiuij, vbi fuerat honorificentiſſimè acceptus, ad patibulum probroſè pertrahitur. Sanè permultos Abſaloni, & Amano ſimiles curia intemperanter vtentes, ſcopulis illiſos, ætas quoque noſtra

2. Reg. 18.

Eſth. 7.

palàm

palàm oſtentat. Curiæ voluptas non abſimilis eſt generoſo vino, quod, ſi ſobriè hauriatur, prodeſt, ſi immoderatè, & corpori nocet, & menti, cuius iudicium intercipit. Parcè ergo curia vtendum eſt.

Curia prudenter vtendum.
Cap. V I.

CVria prudenter vti dicendus, qui appoſitè ad finem vtitur, iuxta dotes animi, quibus pollet: prudentia quippe in eo potiſſimùm verſatur, vt apta fini media præſcribat. Aulicus ergo ijs duntaxat manum admoueat, quibus explendis, pro ingenio, ſcientia, & induſtria, idoneus eſt: neque audacter ea tentet, quæ nequit abſoluere. In ijs autem, quæ pro

captu ſuo idoneè præſtare poteſt, ne metam excedat: ſed obſeruet quouſque pertingendum ſit, vt tantundem ſtudij, operęve collocet, quantum ad metam attingendam ſat eſſe cenſuerit. Eſt à ſecretis, eſt cauſarum auditor, eſt iudex, ſatagitq. ijs officijs honeſtè perſungi, vt ad vitam decenter agendam, redditus annuos demum acquirat. Ne ſinat ergo ſe auri ſplendore capi, vt abſque modo locupletari pertendat: quid enim ſtultius, quàm procurrere, vbi ad locum quieti deſtinatum velox curſor acceſſit? Et quidem prudentiam hanc lux naturalis cōmendat: ceterū altior eſt Chriſtiana prudentia in primis retinenda, quæ apertè docet, niſi addatur cupiditati modus, viā cæleſti regno intercludi: quo-

modò enim per viã ſublimem, arctam, confragoſam, vir oneratus immoderatis ponderibus aſcendet? Grauia onera detrectanda, vel excutienda ſunt ab aulico, qui ſalutis æternæ viam carpere conſtituit, quæ iuſtorum prudentia eſt.

Curia patienter vtendum. *Cap. VII.*

NVllus omnino ager vrticarum, & tribulorum, ac curia mœroris, & grauium affectionum ferax eſt. Repulſæ, ſpes crebrò fruſtrata ceterorum promotio cum dedecore proprio, negotiorum dilatio, vel infeſta expeditio, ſucceſſuſque varij votis aduerſi quaſi totidẽ horrentia ſpinetã videntur, quibus animi pungũtur, ac lace-

rantur. Quid verò ſubtexam de curis innumeris, quæ cor lancinant, atque peruellunt? Quoties noctes ducũtur inſomnes, dum cor ſollicitudine nimia palpitat, atque ſubſultat? Porrò anxietas hæc adeò ſolet ingraueſcere, vt viros quoque illuſtres exanimet, quòd principum fortaſſe audientia, non ita grata contigerit. Cùm ergo curia tot vepres, ſentesve refundat, neque animus poſſit læſionis ſenſu carere, appoſitum conſilium erit, vt ſe patientiæ clypeo contegat, quo immiſſos aculeos excipiat, vel etiam retundat. Conſideret nullum eſſe vitæ, vel togatæ, vel armatæ inſtitutum, quod aduerſis caſibus non infeſtetur; exemplarq. noſtrum Chriſtum intueatur, in quem Hieroſolymorum curia

tanquam phrenitide correptã inſaniuit; enitaturq. inculpatè pati.

— *Hic murus aheneus eſto.*

Curia comiter vtendum.
Cap. VIII.

PRodeſt maximè ad omnẽ genus hominum ſibi conciliandum comitas, quæ in agendo ſuauitas quædam eſt, quã aulicus omnium ſuffragijs, & ſibi, & alijs vtile, ac delectabile bonum acquirit, vt ei congruat celebratum illud:

Omne tulit punctum, qui miſcuit vtile dulci.

Si enim commendatur, qui alijs vtilitatem, & voluptatẽ affert, cur non, qui & alijs, & ſibi? At comitas non confert modò ad excitandum, ſed ad conſeruan-

dum quoque aliorum erga nos affectum, quæ certè ſecunda non minor, quàm prima laus eſt; iuxta illud:

Non minor eſt virtus, quàm quęrere, parta tueri:
Caſus ineſt illic, hìc erit artis opus.

Etenim doctrina hęc ciuilis admodùm eſt, quæ & candidatis ethnicis, honorum & opum poſtulatoribus placuit: ceterùm aulicus Chriſtianus ita eam debet moderari, vt affectationem ethnicis vſitatã excludat. Quocirca cauendum, ne in muliebres modos degeneret, ſed abſque aſperitate, ac duritia, virili ſinceritate temperetur: quã ad libram geſtus, & verba perpendenda. Grauitas, quæ comitati permiſta in principibus laudi vertitur, in aulicis parcè

laudatur:

laudatur: modicè tamen adhibita non videtur carpi debere.

Curia leniter vtendum.
Cap. I X.

LEnis vſus idem ac mitis eſt, qui in eo potiſsimùm verſatur, vt iram comprimat, externèq. nulla perturbati animi ſigna, ſed tranquillum vultum exhibeat. Qui profectò adeò eſt ad animos permulcendos efficax, & ad negotia gerenda opportunus, vt quantũuis prolixo ſermone ſatis exprimi nequeat. Habet ſanè vir mitis vim quandam animorum victricem, cui duriora ſaxis corda concedunt: creberrima quippe experimenta conuincunt, manſuetudine ferociam ipſam leniri, vt quod intumeſcente mari, &

ad mollem littoris arenam ſe ſe remittente, cum voluptate cernimus, hoc in homine, qui excanduit, in alium mitem incurrente miremur, vbi hominis ingenium ira poſita quieſcit. Nimirum, vt morum aſperitas hominis ingenio diſplicet, ita lenitas placet, atque dulceſcit. Hinc credo equidem, negotiorum geſtores, dum virum mitem conueniunt, ei hærere, ab eo nunquam recedere peroptant, cùm è contrario iracundum hominem exhorreant, atque refugiant. Naturæ nempe ductu res aſperas, aculeataſq. attingere formidamus; molles, tenerasvè non abſque voluptate contrectare conſueuimus. Verũ aliquid natura ſublimius pius aulicus debet eniti, qui Chriſtũ veneratur. Sanè Chri-

ſtus, quod Auguſtinus obſeruauit, *Domuit orbem non ferro, ſed ligno*, quaſi luculentius diceret, à Chriſto prædura mortalium pectora domituro electum fuiſſe modum quendam agendi non ferro armatum, ſed manſuetudine mollitum, atque ita demum regnaſſe, quod iuxta lxx. interpretum verſionem diuinus Pſaltes cecinit in hæc verba: In Pſal. 54.

Regnauit à ligno Deus.

Si ergo animorum conditor animis imperaturus expedire cenſuit, vt non ferro cæderet, ſed cæſus, & ligno affixus miteſceret; certò ſibi aulicus perſuadeat, ſe aliorũ animos, quò velit, flexurum, dulciſſimoque imperio alijs dominaturum, ſi exemplo Chriſti mitis eſſe conſueuerit.

Curia modeſtè vtendum. Cap. X.

AVlicis peropportuna e cultura modeſtiæ, dum ir ter æquales agunt, ſed dum principes conueniunt, eſt ap primè neceſſaria; ijs verò pc tiſſimùm, qui familiariter ac mittuntur, qui principum hı manitate abuti ſolent, donec tædio affectis repelluntur. Qu circa bonus aulicus, ne tur quidem modeſtiæ obliuiſci d bet, cùm ſingularia amoris ſ gna deprehendit: quinetiam tunc minus decet audere: tar tùm abeſt, vt decorum ſit in portunis, aut immoderatis p titionibus ſatis liberales princ pum animos premere, quod nonnullis tentari ſolet, vbi k

tos principes intuentur. Ceterum grauiter errant: Licentia quippe, non audacia tantùm, pleroſq. deiecit. Accedit huc iniqua rerum æſtimatio, dum importunus poſtulator fidētiùs, quàm par ſit, res parùm decoras, vel interuentu gratia valentium extorquere contendit: vt Adonias, qui Bethſabeam Salomonis matrē precatus eſt, Abiſag Sunamitidem nuptui ſibi tradi, à Rege Salomone peteret: cui Salomon: 3. Reg. 2.

Quare poſtulas Abiſag Sunamitidem Adonię?

Poſtula ei & regnum. Et paulo poſt:

Viuit Dominus, quia hodie occidetur Adonias.

Hic exitus intemperantis aulici eſt. oportet ergo affectui imperare, & tam in poſtulatis,

quàm

quàm in ſermone, & vultu,ca
terisq. omnibus, coram princ
pibus modeſtiſſimè verſari.

Curia non ſuperbè, vel ambitio
vtendum. Cap. XI.

SVperbiæ vitium curiæ fam
liare eſt, vbi quiſque in a
tiora conſcendere, merita ſua
cum aliorum meritis conferre
ac fortaſſe anteferre contendi
Quapropter animi demiſſio
quaſi præſentaneum tanti ma
remedium exquirenda eſt, v
neque actu, nequè verbo qu
alijs videri certet, quod re ve
non eſt, non doctior, non pr
dentior, non ſanctior. Tantu
quippe abeſt, vt ijs artibus cl
ritas nominis paretur, vt ea p
tius ſit trita ſucceſſuri dedec
ris via, quàm pleriq. aliud aff

ctantes emenſi ſunt. Porrò & ad mortalem quoque vitam pertinet oraculum illud: *Qui ſe exaltat humiliabitur*. Nam præter antiquas tragœdias, ætate quoque noſtra, curia ipſa nonnullos parùm humiles exploſit. Superbia enim capitalis diuinæ gloriæ inimica, & maieſtatis ipſius infinitæ contemptrix eſt, cui proinde rependitur vltio illa: *Qui contemnunt me, erunt ignobiles*. Oporteret profectò ſuperbos, honorum ambitores fide ipſa, quam profitentur, vrgere. Si enim alijs præponi geſtiunt, quid cogitant? quanam ratione conſultant? Chriſtus palàm commendauit poſtremos accubitus, tanquam gradus, quibus in primos aſcenditur. Si ergo hęc parandi ſplendoris via Chriſto aſſertore creditur, quo-

Luc. 14

1. Reg. 2.

modò in primas ſedes validis conatibus, vaniſq. propriorum meritorum encomijs feruntur? Incaſſum ſeipſos curis, & laboribus conficiunt, vel enim non efferuntur quò cupiunt, vel elati deturbantur, vt verum probetur effatum illud: *Sedes ſuperborum deſtruxit Deus, & ſedere fecit mites pro eis.* At humiles, & mites, tametſi ſyluas & dumeta pererrent, ad honores ampliſſimos euocantur, ſicut ſcriptum eſt: *Depoſt fœtantes accepit eum, paſcere Iacob ſeruum ſuum, & Iſrael hæreditatem ſuam.*

Eccl.10

Pſal.77

Curia caſtè vtendum.
Cap. XII.

Sordet Deo, ſordet & curiæ aulicus intemperans, ſequi

proinde ijs honoribus, & premijs, quæ conquirit, reddit ineptum: neque enim credi poteſt, hominem libidinoſum fore negotijs gerēdis idoneum: tantùm abeſt, vt ad præfecturam cenſeatur eligendus, qui ea infami nota fœdatur. Iam verò peiùs audiret, qui principum auribus aliquid impurum ſuggeret, non abſimilis proceribus Aegypti, qui Saram Pharaoni à forma commendarunt, ſicut ſcriptum eſt: *Laudauerunt eam apud illum: & ſublata eſt mulier in domum Pharaonis*. Abſit à Chriſtianis aulicis impudentia, & labes, quæ vix vnquam abſtergitur. Conſcientiæ primùm, deinde nomini conſulant ſuo, & impuritatis occaſiones perquàm ſedulò vitent. Corpus vegetum ſtudio, labore, ieiunio Gen.12

eneruandum, ne animus ſordidæ voluptatis illecebra captus intereat. Taurus iugo minime aſſuetus virentia prata licenter oberrat, neque cogitat ſe paſci ad ſecurim. Securior eſt bos laſſus, & addictus aratro. Ergo aulicus æternæ ſalutis memor iugum Chriſti ſubeat, & inferorum tormenta formidet.

Curia frugaliter vtendum.
Cap. XIII.

Bifariam in hoc genere peccari poſſet, & quotidiano cibi, potusq. exceſſu; & fortuito, frequentiq. conuiuio nimis lauto, ac ſumptuoſo. Suppetit occaſio multiplex, vbi aulicus, vel domi, vel foris irritatur, vt abutatur menſa ad voluptatem, qua mentem hebetat, & corpus

obtun-

obtundit. Finitimum veneri vitium, quin & illius origo eſt, ſimilisq. infamiæ geſtat inſcriptum. Homo quippe ſatur, & penè temulentus, cuius, vt Apoſtoli verbis vtar, *Deus venter eſt*, neque diuino cultui, neque Reip. vſui, neque ſibi ipſi putatur idoneus. Nemo illum amicitia dignatur ſua, nemo ad conſilium accerſit, nemo illi ſecreta credit, nemo ei quicquam agendum committit: & quaſi mentis impos, à viris cordatis reſpuitur, atque contemnitur. Ergo temperanter agendum, præſcribendusq. menſæ modus, quo ita corpus alatur, vt animus minimè grauetur, ſed capite libero, inter epulas quoque medias de rebus propoſitis poſſit ferre iudicium.

Philip. 3.

Curia non inuidè vtendum. Cap. XIV.

FRequens nunc prouiſa, nunc inopinata curiæ proſperitas aulicos malè vexat. Secundus vnius hominis euentus permultos alios eiuſdem boni cupidos, tãquàm iaculum fatale percellit. Aegrè quippe fertur, vt qui ante dies paucos æqualis erat, nunc ob altiorem dignitatem demiſſius honorandus ſit ab eiuſdem honoris riualibus, mę- ſtis, & ſpe deiectis. Ex hac graui animi affectione oritur multiplex malum, ſed illud crebertimum, vt aulicus ea peſte tactus difficulter admodùm de alijs honorificè loquatur. Quinetiam eò procurrit affectio, vt quæ in alijs planè grandia vi-

dētur, tenuiter probet, aut etiã ita diſputet, vt opinio de aliorum meritis cõcepta decreſcat. Semper ſcilicet pungitur, ſatagitq. alios deprimere, ingloriosq. arguere, ne nomen ſibi inuiſum celebretur. Chriſti charitas huius veneni antidotum eſt: quocirca Chriſtianus aulicus aliorum merita æſtimare, laudibus efferre, imò & augere debet, ſi officium velit explere. Conſideret nequicquàm ſe torqueri aliena claritate, quam nequit obnubilare, nedum extinguere: ſeq. ipſum infeliciorem fieri, quò dolor alieno bono excitatus acerbior eſt: Satiusq. eſſe diuinam prouidentiam venerari, velleq. omninò quod à Deo conſtitutum eſt. Quod ſi diuinis rationibus non cedit animus liuore tabeſcens,

parcat ſibi ſaltem ipſi, ne tam diris vulneribus ſaucietur. Cõſulat ſaltem exiſtimationi ſuæ, quæ in diſcrimen adducitur, quoties ſigna prodit inuidẽtiæ, quæ diu celari nequit. Ne ſe præcipitet more Satraparum illorum qui Danielis gloriam ferre non valentes, à Rege Dario
n. 6. ſententiam mortis extorſerunt, qua demum ipſi capti ſunt.

Curia ſine detractione vtendum. Cap. XV.

NIhil in curia frequentius, quam detractio modò tecta, modò detecta, quæ parùm pijs aulicis incredibilem voluptatem ingenerat. Vitium eſt infame, arguitq. animum minimè generoſum, qui ſibi temperare neſciat. Omnia peruersè

interpretatur, omnes etiam inculpatos vellicat, adeoq. dulceſcit, vt lingua illicitæ ſuauitati aſſueta vix vnquam, niſi ad reprehenſionem ſoluatur. Profectò aulicus hoc contagio infectus diuini iudicij immemor eſt: Si enim meminiſſet, quæ, & qualia ei obijcienda ſint, fieret ipſe in alios clemētior, vt Chriſtus animorum cognitor ei miteſceret. Sanè veriſſimum eſt illud: *Filij hominum, dentes eorum arma, & ſagittę, & lingua eorum gladius acutus.* quemadmodum enim ſagittis, & gladijs corpus perfoditur, atque diſcerpitur, ita bonum nomen linguis mordacibus deteritur, atque diſijcitur. Ceterùm non impune ferent, vt è pſalte diuino liquet, qui cùm oraſſet liberari ſe à labijs iniquis, & à lin- Pſ. 56.

gua doloſa, rogaſſetq. ecquic
pœnæ detractoribus rependeretur, reſpondit: *Sagittæ potentis acutę cum carbonibus deſolatorijs*. Ergo linguarum ſagitta ſagittis omnipotentis retundũtur, & conatus obſcurandi aliorum claritatem inferorum carbonibus planè deſolatorijs plectetur, quo nihil calamitioſius excogitari valet. Miror certè linguæ licentiam, præſertim vbi in homine verbosè agente deſideratur bonum conſcientiæ teſtimonium. Saluberrimum conſilium eſt de proximis honorificentius loqui, obtrectatoribus obſiſtere, omnesq. liberaliter commendare, atque tueri.

Pſ. 119

Curia non captioſè vtendum. *Cap. XVI.*

INter vitia, quæ palatinos infeſtant, captioſum agendi genus eſt, quo viros bonos ſeducere, & tanquam ſimplices auiculas in laqueum adigere certant. Sic ſanè aulici Saul, ab inuido rege inducti Dauidem vrgebant his verbis: *Ecce places regi, & omnes ſerui eius diligunt te. Nunc ergo eſto gener regis.* 1. Reg. 18.
Optabat Saul ſtimulis inuidentiæ incitatus Dauidem de medio tollere, ſubmiſitq. aulicos, qui monerent, regis filiam ei nuptui tradendam, ſi ſe dignum eo coniugio gereret, non opibus, aut ſpolijs, ſed cæde cētum Philiſtæorum, vt liquet ex verbis illis: *Non habet Rex ſpolia*

neceſſe, niſi tantùm centum prę-putia Philiſtinorum, vt fiat vltio de inimicis regis. Hic ſermo leniter, ac ſyncerè decurrere videtur; verùm quàm eſſet captioſus ex eo patet, quod non tendebatur laqueus Philiſtæis, ſed ipſi Dauidi, iuxta proxima ſacri textus verba: *Porrò Saul cogitabat tradere Dauid in manus Philiſtinorum*. Non rarò aulicus grauiter affectus inducit, quem maximè odit, ad res in ſpeciem præclaras, eo ſcilicet ſcopo, vt in diſcrimen vitæ, vel honoris hominem inuiſum impellat. At in caput ſuum inſidias parat, Deo malis artibus vicem reddente: ereptiq. innoxij celebrant ſacrum illud: *Salutem ex inimicis noſtris*.

Luc. 1.

Curia non auarè vtendum. *Cap. XVII.*

AVlici auro ſtudentes Reip. hoſtes appellandi ſunt. Nimis emungunt, ſanguinemq. proindè eliciunt, quod ferale ſpectaculum eſt. Profectò qui immoderatè in curia diteſcere nititur, ferus venator videtur, omnibus exoſus, & formidabilis efficitur, eiuſq. mors ſummis votis expetitur, quod neminem latere poteſt. Officit ſibi altè infixa radice omniũ malorum, quæ eſt cupiditas: Officit Reip. cuius munia parùm fideliter obit priuati lucri turpiſſimo intuitu: Officit proximis, quorum ſanguinem exorbet. Nequè temerè ſperandum corraſa pecunia diu feliciter vſurum,

quem auaritia ſemel excæcauit: vulgò quippe ſordidè viuit auarus, & aurum rapina, vel fraude malè congeſtum interuertitur. Viuit anxius homo cupidus, timet ſibi, frui non audet; & tamen vt locupletior euadat, ſe ſe peccatorum pelago cæcus immergit. Nimirum cupiditas ea eſt, quam teſte Apoſtolo: *Quidam appetentes errauerunt à fide*. Si autem Catholicæ fidei lumen extinguit, quæ criminum monſtra non generet? Hæret aurum cordi, apprimitur, illabitur, vt rarò cupidus homo reſipiſcat vel morti proximus. Ergo tempus anteuertendum, gliſcentiq. auaritiæ robur atterendum eſt; & ex officijs ſibi creditis aulicus id dũtaxat debet requirere, quod æquitas, pietaſq. refundit.

Curia non otioſè vtendum. Cap. XVIII.

VIx dici queat, quàm ſint ſui impotes aulici otioſi, quàm inertes, garruli, detractores, inconſtantes, ignaui, aliorumq. vitiorum notis reſperſi. Terra ferax eſt; at cùm deſit cultura, pro tritico, & hordeo, carduos, loliumq. progignit. Ratio, experientiaq. rem confirmant: cùm enim ſtudio nulli honeſto ſe ipſos deſtinent, ingenium perſpicax, nobilitas, opes in malorum grauium inſtrumēta vertuntur, ipſiq. modos multos abutendi tempore excogitant, & alios benè inſtitutos ad ſua oblectamenta demulcent. Timendum eſt: nam ſuppetit eis ſaturitas, & accedit otium,

ech.

quæ fuere duo Sodomorum peccata tremendo incendio punita. Ergo aulicus quiſq. ſic vitam inſtituat, vt minimè vacet, ſed pro ſtatu ſuo vel litterarijs, vel militaribus, vel pijs exercitijs tempus impendat, euadatq. in dies ſe ipſo melior, Deo gratior, Reip. & proximis vtilior. Ne torpeat, vel opus procraſtinet: fiet enim quotidiè ineptior, & irriſione dignior. Et quidem, ſi alia capita torporem non excutiunt, conſideret ſaltem mortalium ſedulitatem, qua opes caducas coagmentant, & tantundem operę pro ſapientia paranda, & quod nobilius eſt, pro ſempiterno regno pijs exercitijs nanciſcendo ponat, quantùm laboris illi pro fluxis bonis exantlant.

Curia fideliter vtendum.
Cap. X I X.

AD boni aulici partes facilè pertinet ſpectata in negotijs gerendis, in ſecreto ſeruando, in ratione reddenda, & vniuersè in rebus ſibi creditis fides. Qui enim fidem fallit, non curia modò, ſed hominum ſocietate cenſetur indignus: quem ne ipſi quidem ethnici milites, vel mercatores ad ſua pacta reciperent: pugnat enim cum naturali ratione fidei violatio, quæ aditum ad fœdera, ad promiſſa, ad contractuſq. omnes intercludit. Porrò fallentes datam fidem è ſublimi quouis curiæ loco, cum dedecore ſummo deturbantur, neque locus pœnitentiæ ſupereſt

apud mottales principes, qui dementię genus ducunt, ei fidere à quo ſemel decepti ſunt, quod exempla vulgatiſſima conuincunt. Si ergò temeratæ fidei culpa per ſe adeò deformis, adeò mortalibus odioſa, adeò ludibrio expoſita eſt; profectò ſuæ ſalutis, & honoris cōtemptorē oportet eſſe aulicum, qui ſe fidiſſimum probare non certat. Expedit ad virtutis huius culturam circumſpectè agere, aſſeruare ſcripta, moderatè polliceri, conuentioniſq. reddendæ tempus potiùs præuenire, quàm differre, & pro explendo promiſſo, ſecreti iure, alijſq. ſimilibus, & rei familiaris, & commoditatis pati iacturam.

Curia ſine adulatione vtendum. Cap. XX.

ADulatio ſaccharum aulicorum eſt, quod teritur, & negotijs quaſi dapibus inſpergitur. Nimirum mortales proni ſunt ad eos hyperbolicè, aut ſimulatè laudandos, à quibus opes, vel honores requirunt: eoq. promptiùs laudes exaggerant, & agglomerant, quò ſibi certius eſt, abſque faſtidio accipi molliter irrepere, interdumq. vel mendacia ipſa graphicè picta placere. Ceterùm quicquid fragilitas excuſet, exploratum eſt, aſſentationem vitium eſſe abiectiſſimum; quod viros ingenuos minimè decet: neque credendum eo artificio vera vlla bona poſſe pa-

rari. Quin verò credendum, mala ingentia inde prodire, prę-ſertim vbi principibus Reip. ſtatus pro perturbato tranquillus, pro ſterili fœlix coloratur: nam quæ aſſentatio principis ſolius perſonam afficit leuior eſt, tametſi, & hæc malè accepta grauiſſimè lædat. Cuius rei arguméto eſt tragica mors Herodis, cùm trabeato, pro tribunali ſedenti, & concionanti Tyrij, & Sydonij adularentur in hęc verba: *Dei voces, & non hominis*. Intumuit ipſe diuinitatis imagine, moxq. horrendo ſupplicio percẽptus eſt, vt liquet ex adiectis ſacri textus verbis: *Confeſtim autem percuſſit eum Angelus Domini, eo quòd non dediſſet honorem Deo, & conſumptus à vermibus expiranit.* Pruritũ adulationis aures caſtę non ferunt.

Curia ſine ſuſurro vtendum. *Cap.* XXI.

SVſurrus diſcordiæ ſator, & Reip. impugnator eſt: quod vtinam pro rei grauitate perpenderent, qui ad principum cubicula penetrant, timores, ac ſuſpiciones excitant, & concordes ad infauſta diuortia perpellunt. Funeſtius malũ eſt, quàm vt ſcripto breui exprimi poſſit. Turpe quidem vitium vel militibus transfugis, malèq. mulctatis: quid autem de aulicis nullo ſtimulo punctis, ſed ſpontanea malitia peccãtibus ſentiendum? Conqueſtus eſt Dauid, quòd huiuſmodi hominibus Saul aures præberet attentas, in hunc modum: *Quare audis verba hominum loquentiũ, Dauid quę-* 1. Reg. 24.

rit ma-

rit malum aduerſum te? Perai
tiqua ſcilicet peſtis eſt; qua ſi
blata ſedantur animi vti ſcr
ptum eſt: *Cùm defuerint lign*
extinguetur ignis, & ſuſurro
ſubtracto iurgia conquieſcunt
Caueat ergo aulicus ne ſit
gnum aridum, ignis diſcord
pabulum, ſed quoad poterit i
cendio materiam ſubtrahat, d
uinæ charitatis legi obtẽpere
pacem alat, nuncia allata, atq
relata piè interpretetur. Qu
ſi pręſtiterit, omnino ſpere
ſe peramplam mercedem à D
pacis auctore recepturum.

Prou. 26.

Curia ſine affectatione gra
vtendum. Cap. XXII.

NIhil in aula, curiave æc
pretioſum, ac princip
gratia ab aulicis æſtimari ſo

Pro hac paranda, vel augenda nihil non mortales attentant, vt optandum ſit, tantundem laboris pro gratia diuinæ maieſtatis hauriant; quod eſt votum planè mirabile. Ceterùm quàm ſit fragilis, inconſtans, caſibus obnoxia hæc hominum gratia, quotidianæ mutationes euincunt. Porrò gratia hæc multo labore parta, vas vitreum eſt, quod ictu leui perfringitur: vt poſt annos plurimos videamus pleroſq. gratiæ mercatores, ex ampliſſimis aulis depulſos, quia vno, vel altero verbo à principis ſententia diſcreparunt, vel quia lentè in ſententiam conceſſerunt: quo quid infelicius? Verùm licet à gratia non excidant, maior eſt conſeruationis labor, quam fructus: quid enim ſperetur ab ijs, in quibus, vt ce-

cinit diuinus vates, *Non eſt ſa lus.* Id autem boni, quod ſubeſt ipſo temporis decurſu conflac ceſcit, vt hominum gratiæ apt conſonet illud quod de forma quidam ſcriptor aſſeruit:

Forma bonũ fragile eſt, quan tumq. accedit ad annos,
Fit minor, & ſpatio carpitu ipſa ſuo.

Si ergo mortalium gratia ſteri lis eſt, neque ſalutis ferax, ne que eodem tenore procurrens imò facillimè mobilis; quid co gitat aulicus, qui quodam ve lut idololatriæ cultu, eam gra tiam aucupatur? An putat ſe ideò bonum virum, Reipubli cæq. proindè idoneum, quia placet? Minimè quidem: pote quippe, cùm bonus ſit, diſpli cere. Nouit hoc Achis rex Get

1.Reg. 29. Dauidem affatus: *Viuit Domi*

nus, quia rectus es tu, & bonus in conſpectu meo, ſed Satrapis non places. Gratia igitur principum non affectatè exquirenda, tametſi neque habenda neglectui.

Curia ſine factionibus vtendum. *Cap.* XXIII.

SAeuiſſimus noſtræ ſalutis hoſtis, ac nocendi cupidiſſimus animos aulicorum in ſtudia varia diuidere, ac pro ſua quemque opinione vehementer afficere conſueuit, vt quod exempli cauſa producitur, hunc pro Gallia, hunc pro Hiſpania confligere paratum per oblatas occaſiones in tetra peccata præcipitet. Et quidem mirum videtur, neque in Gallia, neque in Hiſpania ortos, neque oriun-

dos adeò ardenter regni vnius, cum alterius exprobratione, ſtudiſi arripere, pertinaciterq. tueri, vt in medijs quoque plateis occaſiones importunæ laudis, & maledicentiæ captent, eaq. de cauſa, & vitam, & animæ ſalutem in diſcrimen addu-cant. Temeritas eſt Chriſtianis hominibus diſſentanea, iuxta Apoſtolum Corinthios reprehendentem in hæc verba: *Hoc* 1. Cor. 1 *autem dico; quod vnuſquiſque veſtrum dicit: Ego quidem ſum Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cephę, ego autem Chriſti.* Carpſit homines in ſtudia varia diuiſos, quos malebat in vnum Chriſtum coaleſcere: quocirca alto cum ſenſu ſubiecit: *Diuiſus eſt Chriſtus?* quaſi planius dixiſſet: Quorſum Chriſti corpus ex multis Chriſti cultori-

bus

bus compactum varia opinione diſcerpitis? Hoc ipſum iſtis nationum diuerſarum vnum Chriſti corpus componentium ſectoribus exprobrari poſſet. Neque ratio vlla poteſt obtendi, quæ affectum immoderatum honeſtet: nam quod à pleriſque prętexitur, affici ſe in hanc gẽtem, quia cultior, fortior, religioſior eſt, illam verò odiſſe vt minus laude dignam, fortaſſe probandum, vt alteram prę altera quis amet; minimè verò vt alteram oderit, maledictisq. proſcindat, vel vt quam impenſius amat, intempeſtiuè cum alterius expreſſa, vel tacita vituperatione commendet. Porrò Corinthij Pauli ſtudioſi, aliqua ratione ſubnixi ſibi laudi vertere videbantur, quòd Pauli non Apollo filij forent; & tamen lactario

illa Paulo diſplicuit. Salubrius conſilium eſt, porrectis diuinæ charitatis brachijs omnes cuiuſuis generis amplecti, illosq. ſibi amiciſſimos ducere, qui omnium optimi, ac integerrimi ſunt.

Curia non curioſè vtendum. *Cap. XXIV.*

CVrioſitatis vitium à viris ſapientibus multis nominibus reprehenditur. Tempus, rem ſcilicet pretioſiſſimam, bonis exercitijs præripit, animum variè, ac noxiè afficit, caput rerum vtilium, diuinæ præſertim ſapientiæ ſtudio deſtinatum vanis imaginibus, ac mendacijs opplet, hominemq. totum de mẽte deducit. Quocirca mirum eſt, aulicos Chriſtianos mini-

mè paucos nihilò meliores in hoc genere videri;quam Athenienſes, qui ex hoc capite vituperantur, ſicut ſcriptum eſt: *Athenienſes autem omnes,& aduenę, hoſpites,ad nihil aliud vacabant, niſi aut dicere, aut audire aliquid noui.* Hinc efficitur vt per hebdomadas ſingulas totius orbis terrarum commentarios figmentis, ac ſuſpicionibus refertos, quos Gazetas appellant,accipere velint. Neque verò quieſcunt, ſed ſuperſtitioſo quodam politicæ diuinationis genere noſſe cupiunt, quid alij ſpeculatores de rerum ſucceſſu prædicant; atque in hunc modum farragine quadam cogitationum inconditarum abſque numero ſubeuntiũ obruuntur. Quid de huiuſmodi voluptate proferam? Quanto eſſet Acto. 17.

Ezech. 16. quæ fuere duo Sodomorum peccata tremendo incendio punita. Ergo aulicus quiſq. ſic vitam inſtituat,vt minimè vacet, ſed pro ſtatu ſuo vel litterarijs, vel militaribus, vel pijs exercitijs tempus impendat,euadatq. in dies ſe ipſo melior,Deo gratior, Reip. & proximis vtilior. Ne torpeat, vel opus procraſtinet:ſiet enim quotidiè ineptior, & irriſione dignior.Et quidem, ſi alia capita torporem non excutiunt, conſideret ſaltem mortalium ſedulitatem, qua opes caducas coagmentant, & tantundem operę pro ſapientia paranda, & quod nobilius eſt, pro ſempiterno regno pijs exercitijs nanciſcendo ponat, quantùm laboris illi pro fluxis bonis exantlant.

Curia fideliter vtendum. *Cap. XIX.*

AD boni aulici partes facilè pertinet ſpectata in negotijs gerendis, in ſecreto ſeruando, in ratione reddenda, & vniuersè in rebus ſibi creditis fides. Qui enim fidem fallit, non curia modò, ſed hominum ſocietate cenſetur indignus: quem ne ipſi quidem ethnici milites, vel mercatores ad ſua pacta reciperent: pugnat enim cum naturali ratione fidei violatio, quæ aditum ad fœdera, ad promiſſa, ad contractuſq. omnes intercludit. Porrò fallentes datam fidem è ſublimi quouis curiæ loco, cum dedecore ſummo deturbantur, neque locus pœnitentiæ ſupereſt

apud mortales principes, qui dementię genus ducunt, ei fidere à quo ſemel decepti ſunt, quod exempla vulgatiſſima conuincunt. Si ergò temeratæ fidei culpa per ſe adeò deformis, adeò mortalibus odioſa, adeò ludibrio expoſita eſt; profectò ſuæ ſalutis, & honoris cõtemptorē oportet eſſe aulicum, qui ſe fidiſſimum probare non certat. Expedit ad virtutis huius culturam circumſpectè agere, aſſeruare ſcripta, moderatè polliceri, conuentioniſq. reddendæ tempus potius præuenire, quàm differre, & pro explendo promiſſo, ſecreti iure, alijſq. ſimilibus, & rei familiaris, & commoditatis pati iacturam.

Curia ſine adulatione vtendum . Cap. X X.

ADulatio ſaccharum aulicorum eſt, quod teritur, & negotijs quaſi dapibus inſpergitur. Nimirum mortales proni ſunt ad eos hyperbolicè, aut ſimulatè laudandos, à quibus opes, vel honores requirunt: eoq. promptiùs laudes exaggerant, & agglomerant, quò ſibi certius eſt, abſque faſtidio accipi molliter irrepere, interdumq. vel mendacia ipſa graphicè picta placere. Ceterùm quicquid fragilitas excuſet, exploratum eſt, aſſentationem vitium eſſe abiectiſſimum; quod viros ingenuos minimè decet: neque credendum eo artificio vera vlla bona poſſe pa-

rari. Quin verò credendum, mala ingentia inde prodire, prę-ſertim vbi principibus Reip. ſtatus pro perturbato tranquillus, pro ſterili fœlix coloratur: nam quæ aſſentatio principis ſolius perſonam afficit leuior eſt, tametſi, & hæc malè accepta grauiſſimè lædat. Cuius rei argumẽto eſt tragica mors Herodis, cùm trabeato, pro tribunali ſedenti, & concionanti Tyrij, & Sydonij adularentur in hęc verba: *Dei voces, & non hominis*. Intumuit ipſe diuinitatis imagine, moxq. horrendo ſupplicio perẽptus eſt, vt liquet ex adiectis ſacri textus verbis: *Confeſtim autem percuſſit eum Angelus Domini, eo quòd non dediſſet honorem Deo, & conſumptus à vermibus expiranit*. Pruritũ adulationis aures caſtę non ferunt.

Act. 6.

Curia ſine ſuſurro vtendum. *Cap.* XXI.

SVſurrus diſcordiæ ſator, & Reip. impugnator eſt: quod vtinam pro rei grauitate perpenderent, qui ad principum cubicula penetrant, timores, ac ſuſpiciones excitant, & concordes ad infauſta diuortia perpellunt. Funeſtius malũ eſt, quàm vt ſcripto breui exprimi poſſit. Turpe quidem vitium vel militibus transfugis, malèq. mulctatis: quid autem de aulicis nullo ſtimulo punctis, ſed ſpontanea malitia peccãtibus ſentiendum? Conqueſtus eſt Dauid, quòd huiuſmodi hominibus Saul aures præberet attentas, in hunc modum: *Quare audis verba hominum loquentiũ, Dauid que-* 1. Reg. 24.

rit ma-

rit malum aduerſum te? Peran
tiqua ſcilicet peſtis eſt; qua ſu
blata ſedantur animi vti ſcr
ptum eſt: *Cùm defuerint ligna*
Prou. 26. *extinguetur ignis, & ſuſurron*
ſubtracto iurgia conquieſcunt
Caueat ergo aulicus ne ſit l
gnum aridum, ignis diſcordi
pabulum, ſed quoad poterit i
cendio materiam ſubtrahat, d
uinæ charitatis legi obtẽperet
pacem alat, nuncia allata, atq
relata piè interpretetur. Quo
ſi pręſtiterit, omnino ſperet
ſe peramplam mercedem à De
pacis auctore recepturum.

Curia ſine affectatione grat
vtendum. Cap. XXII.

NIhil in aula, curiave æq
pretioſum, ac principu
gratia ab aulicis æſtimari ſole

Pro hac paranda, vel augenda nihil non mortales attentant, vt optandum ſit, tantundem laboris pro gratia diuinæ maieſtatis hauriant; quod eſt votum planè mirabile. Ceterùm quàm ſit fragilis, inconſtans, caſibus obnoxia hæc hominum gratia, quotidianæ mutationes euincunt. Porrò gratia hæc multo labore parta, vas vitreum eſt, quod ictu leui perfringitur: vt poſt annos plurimos videamus pleroſq. gratiæ mercatores, ex ampliſſimis aulis depulſos, quia vno, vel altero verbo à principis ſententia diſcreparunt, vel quia lentè in ſententiam conceſſerunt: quo quid infelicius? Verùm licet à gratia non excidant, maior eſt conſeruationis labor, quam fructus: quid enim ſperetur ab ijs, in quibus, vt ce-

cinit diuinus vates, *Non eſt ſalus*. Id autem boni, quod ſubeſt, ipſo temporis decurſu conflaceſcit, vt hominum gratiæ aptè conſonet illud quod de forma quidam ſcriptor aſſeruit:

Forma bonũ fragile eſt, quantumq. accedit ad annos,
Fit minor, & ſpatio carpitur ipſa ſuo.

Si ergo mortalium gratia ſterilis eſt, neque ſalutis ferax, neque eodem tenore procurrens, imò facillimè mobilis; quid cogitat aulicus, qui quodam velut idololatriæ cultu, eam gratiam aucupatur? An putat ſe ideò bonum virum, Reipublicæq. proindè idoneum, quia placet? Minimè quidem: poteſt quippe, cùm bonus ſit, diſplicere. Nouit hoc Achis rex Geth
1. Reg. 29. Dauidem affatus: *Viuit Dominus,*

nus, quia rectus es tu, & bonus in conſpectu meo, ſed Satrapis non places. Gratia igitur principum non affectatè exquirenda, tametſi neque habenda neglectui.

Curia ſine factionibus vtendum. *Cap.* XXIII.

SAeuiſſimus noſtræ ſalutis hoſtis, ac nocendi cupidiſſimus animos aulicorum in ſtudia varia diuidere, ac pro ſua quemque opinione vehementer afficere conſueuit, vt quod exempli cauſa producitur, hunc pro Gallia, hunc pro Hiſpania confligere paratum per oblatas occaſiones in tetra peccata præcipitet. Et quidem mirum videtur, neque in Gallia, neque in Hiſpania ortos, neque oriun-

dos adeò ardenter regni vnius, cum alterius exprobratione, ſtudiũ arripere, pertinaciterq. tueri, vt in medijs quoque plateis occaſiones importunæ laudis, & maledicentiæ captent; eaq. de cauſa, & vitam, & animæ ſalutem in diſcrimen adducant. Temeritas eſt Chriſtianis hominibus diſſentanea, iuxta Apoſtolum Corinthios reprehendentem in hæc verba: *Hoc*
1.Cor.1 *autem dico, quod vnuſquiſque veſtrum dicit. Ego quidem ſum Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cephę, ego autem Chriſti.* Carpſit homines in ſtudia varia diuiſos, quos malebat in vnum Chriſtum coaleſcere: quocirca alto cum ſenſu ſubiecit: *Diuiſus eſt Chriſtus?* quaſi planius dixiſſet: Quorſum Chriſti corpus ex multis Chriſti cultori-

bus

bus compactum varia opinione diſcerpitis? Hoc ipſum iſtis nationum diuerſarum vnum Chriſti corpus componẽtium ſectoribus exprobrari poſſet. Neque ratio vlla poteſt obtendi, quæ affectum immoderatum honeſtet: nam quod à plerìſque prętexitur, affici ſe in hanc gẽtem, quia cultior, fortior, religioſior eſt, illam verò odiſſe vt minus laude dignam, fortaſſe probandum, vt alteram prę altera quis amet; minimè verò vt alteram oderit, maledictisq. proſcindat, vel vt quam impenſius amat, intempeſtiuè cum alterius expreſſa, vel tacita vituperatione commendet. Porrò Corinthij Pauli ſtudioſi, aliqua ratione ſubnixi ſibi laudi vertere videbantur, quòd Pauli non Apollo filij forent; & tamen iactatio

illa Paulo diſplicuit. Salubrius conſilium eſt, porrectis diuinæ charitatis brachijs omnes cuiuſuis generis amplecti, illosq. ſibi amiciſſimos ducere, qui omnium optimi, ac integerrimi ſunt.

Curia non curioſè vtendum. *Cap. XXIV.*

CVrioſitatis vitium à viris ſapientibus multis nominibus reprehenditur. Tempus, rem ſcilicet pretioſiſſimam, bonis exercitijs præripit, animum variè, ac noxiè afficit, caput rerum vtilium, diuinæ præſertim ſapientiæ ſtudio deſtinatum vanis imaginibus, ac mendacijs opplet, hominemq. totum de mēte deducit. Quocirca mirum eſt, aulicos Chriſtianos mini-

mè paucos nihilò meliores in hoc genere videri, quam Athenienſes, qui ex hoc capite vituperantur, ſicut ſcriptum eſt: *Athenienſes autem omnes, & aduenę, hoſpites, ad nihil aliud vacabant, niſi aut dicere, aut audire aliquid noui.* Hinc efficitur vt per hebdomadas ſingulas totius orbis terrarum commentarios figmentis, ac ſuſpicionibus refertos, quos Gazetas appellant, accipere velint. Neque verò quieſcunt, ſed ſuperſtitioſo quodam politicæ diuinationis genere noſſe cupiunt, quid alij ſpeculatores de rerum ſucceſſu prædicant; atque in hunc modum farragine quadam cogitationum inconditarum abſque numero ſubeuntiũ obruuntur. Quid de huiuſmodi voluptate proferam? Quanto eſſet

conſultius, tot horas rebus dicate ſerijs, pijs, vtilibus? Breuis admodùm humanæ vitæ periodus eſt: Subſunt plurima diſcenda, quibus immortalis animus ad ſempiternam gloriam inſtrui, promoueriq. debet: quomodò ergo Chriſtianus aulicus non animaduertit, ſe toto aberrare cælo, dum nouitatis illecebra permulcetur? Profectò qui eiuſmodi ſtudijs addicitur, *Ignoto Deo*, vt olim Athenienſes aram erigit: ita quippe Deum colit, inexplebili rerum caducarum curioſitate præpeditus, vt eum minimè cognoſcat.

Acto. 17.

Curia non profanè vtendum. *Cap. XXV.*

PRofanus curiæ vſus eſt multiplex, qualis ille, quo au-

licus in ſtudium rerum planè profanarum incumbit effectus diſquiſitor genealogiarum; & numiſmatum antiquorum, quorum imaginibus, ac inſcriptionibus diſpiciendis, ac intelligendis curam auctiorem, quàm obſeruationi diuinæ legis impendit. Sedulitas hæc facilè indicat, quid in animo deliteſcat. Quid enim de homine Chriſtiano cenſebimus, qui ſubterranea ſecreta rimatur, vt mutilas ſtatuas, parmulas vetuſtate exeſas, galeas contuſas in loco honeſtiore, quàm Sanctorum reliquias collocet, multiſq. millibus ſpectacula profana conuocatis admiratoribus oſtẽtanda emptitat? Parum felix eſt, qui profanis oblectamentis capitur, longeq. recedit à conſilio illo. *Delectare in Domino.* Pſ.3

Partem quippe vitæ non modicam ethnicorum ritu tranſigit. Si autem ethnicorum ritu viuit, quid à Chriſto remunerationis expectet? Dilabitur tempus, mors feſtinat accedere, iudicium tremendum imminet: qualis ergo dementia eſt, alta obliuione ſalutis æternæ curam deponere, & terræ viſcera ethnica ſollicitudine permeare? At dicet quiſpiam, ſe ſalutis curam neutiquam ablegare, ſed animi gratia res antiquas, ſine vllius offenſione perquirere. Ceterùm quomodo Dei, ſalutisq. ſuæ curam non abijcit, qui ex profeſſo profanæ antiquitati plurimum, Deo, animæq. curæ tam exiguum tempus attribuit? Quomodo nulla timetur Dei, ac proximi offenſio, vbi homo Chriſtianus pro-

ſanis curis tam ſeriò ſe ipſum implicuit. Res ad trutinam diuinæ legis expendenda eſt.

Curia non ſuperſtitiosè vtendum.
Cap. XXVI.

SVperſtitio multiplex curiam ſolet inficere; qualis eſt diuinatio futuræ vitæ à natali accepta, qualis item prædictio mortis principum; quæ varijs ex cauſis non exoritur, ſed exprimitur. Quo certè in prædictione culpa duplex vitanda, altera quæ in ipſa prædictione ineſt nullo fundamento ſubnixa, altera, quæ ad affectum pertinet, qui eiuſmodi vanis obſeruationibus irritatur,& paſcitur. Sanè quod ad ſuperſtitioſum præfandi genus ſpectat, exploratum eſt, nullam certam

ſignorum, & euentuum conne-
xionem piè, vel prudenter aſſe-
ri poſſe, rebus theologicè, ac
philoſophicè perpenſis: qualis
enim connexio, exempli gratia,
inter percuſſum fulmine, arcis
faſtigium, principisq. mortem
reperitur? Quòd ſi mors alicu-
ius principis circiter ictum ful-
minis aliquando incidit; quis
non perſpiciat, ex fortuito euē-
tu nullum argumentum firmum
duci poſſe? Profectò leuitatis
argumenta plurima inde pro-
muntur, neque culpa vacat im-
penſum coniecturis tēpus, quod
curis alijs deberet impēdi. Iam
verò, ſi de affectu ſermo fiat,
qui vanis obſeruationibus ſtu-
dent, facilè ſignificant, cupere
ſe, quod coniectant, quod tur-
pe videatur neceſſe eſt. Viros
graues, atque cordatos decet,

prædictiones vanas aſpernari, ſpontaneosq. hos mendaces vates à ſuis aulis depellere.

Curia non ſcurriliter vtendum. *Cap. XXVII.*

SCurræ, qui appoſitè ad riſum excitandum, verba, ſententiasq; confingunt, principumq. aulas, & menſas frequentant; ignauum hominum genus eſt. Cui quaſi contiguum ſuccedit genus alterum, quod tametſi inſtitutum illud infame nō profiteatur, proximè tamen accedit, & facetijs, ſcommatibus, ſatyricouè ſermone omnia permiſcet, vnde ſibi victum fortaſſe comparet. Exploratum eſt, quod in aluearibus cernimus, hoc in curia ſpectari, eſſe videlicet homines inutiles abligu-

riendis aliorum obſonijs intentos, æquè ac fucos apium mellificio inhiantes, qui vno dumtaxat bombo gloriantur. Bonus aulicus ab hoc ſtudio longè debet abeſſe, quod cum vitæ integritate, ac ſtatus decoro connecti minimè valet. Certè ſcurrilitas ab Apoſtolo reijcitur, vt quæ Chriſtianum hominē neutiquam deceat. Quomodo enim
Eph. 5. deceat inanis illa verborum effuſio, quæ prudentum virorum iudicio mentis leuitatē arguit, neque cum pietate cohæret? Qui ergo ſaluti, ac honori ſuo conſulit, vanitatem hanc procul arcebit.

Curia non verboſè vtendum. Cap. XXVIII.

PAuci fortè aulici loquacitatis vitium penſitant, vel

id eſſe ducunt, à quo abſtinendum ſit. Eo quippe proceſſit vitæ licentia, vt nihil mali ſe admittere plerique cenſeant, quãtumuis linguæ habenas laxent, dummodo non peierent, mentiantur, aut detrahant alienæ famæ, vel alia id genus linguæ peccata perpetrent. Errant verò illi grauiter, cum ſcriptum ſit: *In multiloquio non deerit peccatum*, quod crebris experimentis aſſeritur. Et quidem res per ſe ipſa perſpicua eſt: Si enim, vel qui præmeditati loquuntur, vix ita verba trutinãt, vt aliquid reprehenſione dignũ non excidat, tametſi vitæ integritate, prudentia, & doctrina præcellant: quid ij non peccent, qui abſque conſilio vllo, tanquam per inexploratum mare vela explicant, & arrepta vn- Prou

decumque anſa cupidiſſimè ver-
ba faciunt, neque loquendi ſi-
tim explere poſſunt? Nihil iſtis
moleſtius, quàm ſilere, vt eis
aptè congruat illud Eliu verba
Iob. 32 facere cupientis: *Plenus ſum*
ſermonibus, & coarctat me ſpiri-
tus vteri mei. En venter meus
quaſi muſtum abſque ſpiraculo,
quod lagunculas nouas diſrum-
pit. Loquar, & reſpirabo pau-
lulùm. Conceptum ſermonem
reprimere nequeunt, & obſera-
ta ratione clauſtra non tã ape-
riunt, quàm perrumpunt. Om-
nia permiſcent, alijs inuiſi fiunt,
quorum capita obtundunt, pro-
priæq. exiſtimationis iacturam
faciunt, cùm eò minus idonei
ſerijs negotijs credantur, quò
vberiùs, leuiùsq. loquuntur.
Nimirum cauſarũ deciſio gra-
uium, ſenſa multa, verba pau-
ca,

ca, perpenſaq. requirit, eaq. de hominibus tacitis perſuaſio à populo concipitur, vt dum illi labia diducunt, oracula reddere videantur. Ergo in curia parcè loquendum.

Curia veraciter vtendum. Cap. XXIX.

QVàm ſit viro aulico ad placendum Deo, ad fidem ſibi conciliandã, ad officij partes explendas opportuna veritas, tam eſt per ſe compertum, vt aſſertore non egeat. Erit autem ad rem veritatis honeſtatem, ex oppoſita mendacij turpitudine perpendere: Vt enim mendacium honeſtari vlla de cauſa nequit, ita veritas à natiua pulchritudine detorqueri non poteſt. Quod vero ad ho-

minum conſuetudinem attinet, manifeſtum eſt, aulicum mendacem infamiæ notis infici, bonorumq. virorum amicitia indignum exiſtimari. Si autem de officio deferendo, vel magiſtratu gerendo ſermo fiat, quis vnquam ſuffragetur ei, qui vel cùm vera promit, eſt de mendacio ſuſpectus? Certè non Chriſtus modò, qui eſt ipſa veritas, ſed gẽtes vniuerſæ quocumque nomine cenſeantur, mendaces homines tanquam proditores intuentur: quos ſi ad mendacij conſuetudinem prolapſos videant, nihil eis bonæ ſpei ſupereſſe videtur. Neque abs re,
Pſ. 5. cum ſcriptum ſit: *Perdes omnes qui loquuntur mendacium.*

Curia ſine nouis inuentis vtendum. Cap. XXX.

VT nouorum dogmatum ab ſcholis, ita nouorum rituum inuentores à curia pellendi eſſent, non inquam inuentores piarum conſuetudinum, ſed vanorum rituum, aut morum; quorum origo malorum germinum ſeminarium eſt. Conſtat nempe vnius hominis inuẽtum in holoſericis, auroue textis veſtimentis, in menſæ lautitia, in domus apparatu incredibili æmulatione ab alijs arripi, immodicisq; acceſſionibus augeri: vt quàm difficillimum ſit, imitationis libidinem compeſcere. Iam vero quis non perſpiciat, inuenta hæc Reip. officere, cuius vires atteruntur, ſa-

lutiq. animarum, quæ ijs cupiditatibus affectæ à cultu pietatis longè abducuntur? Profectò recenſeri nequeunt mortalium inuenta luxui, & voluptati deſtinata ijs potiſſimùm in locis, vbi parùm pia, ſed perſpicacia ingenia excoluntur. Sat ergo ſit, abuſus in morem inductos latè ſerpere: quorſum tamen accuratum noua excogitandi ſtudium, quod à Chriſtiana diſciplina reſpuitur.

Curia non diu vtendum.
Cap. XXXI.

PRudentes, pijq. milites, ac mercatores nonnulli, antequam ſeneſcant, à caſtris, nundinisq. deſiſtunt, præſertim vbi ſatis viatici ad reſiduum vitæ tempus comparatum eſt.

Expedit quippe, ſe ſe laqueis ſolutis, vel diruptis eripere, ne in agone ſupremo præfocentur. Conſilium hoc aulicis ſaluberrimum eſt; acceduntq. exempla permulta eorum, qui ſenio confecti miſerrimè in aulis intereunt, cùm poſſent non incommodè proprijs in ædibus piè, ac tranquillè defungi. Curia, velut comœdia quædam eſt, cui aulici ſpectatores, & auditores interſunt, cuius voluptate allecti lapſum prolixi temporis minimè deprehendunt, totasq. interdum noctes incœnati, inſomnesq. perdurant. Quapropter vel inuiti abſcedant opus eſt, ne cunctatio diutius protracta tempus pręmeditationi mortis, & conſcientiæ expiationi adimat, ſeroq. querantur, ſe imprudenter egiſſe. Porrò vereor,

ne pleriſque inclinatæ iam ętatis aulicis congruat illud, quod Iſraeli obiectum eſt : *Gens abſque conſilio eſt, & ſine prudentia : Vtinam ſaperent, & intelligerent ; ac nouiſſima prouiderent.* Non inepte cecinit quidam :

Deut. 32.

Regum ſollicita quicumque ſeneſcit in aula,
Aut furit, aut vltro concupit eſſe miſer.

PARS SECVNDA.

DE CONSILIIS AD VITAM PIE INSTITVENDAM.

Conſilium I. De proponendo pietatis ſcopo.

REX quidam ætate hac planè prudentiſſimus tanti conſilium fecit, vt diceret, placere ſibi minus fortuitam victoriam, quàm exercitus cladem, quæ conſilio præuio contigiſſet. Nimirũ ſecundi euentus vbi conſilium defuit, non ſunt argumenta virtutis. Debet ergo aulicus, qui virtutes Chriſtianas colere decernit, conſilio regi:

cui proinde primum conſilium eſto, vt dum in curiam pedem infert, non ſe præceps in pelagus negotiorum immergat, ſed pietatis ſcopum ſibi præfigat,& conſultet, qua potiſſimum ratione genus vitæ,quod ſuſcipit pietati ſubſeruiat.Si enim pium ſibi ſcopum minimè proponat perinde aget, ac ſi ædificium abſque fundamento moliatur quod extremæ dementiæ tribuitur. Propoſitus autem pietatis ſcopus ab eo peti nequit, niſi omnino ſtatuat,ſe nihil auſurum,quod cum diuinæ maieſtatis cultu ægrè cohæreat:non opes, non honores, non mortalium gratiam aucupaturum, accepturumue, niſi quatenus ad vitam piè ducendam conferre crediderit. Hoc ſanè conſilium tanti ponderis eſt, vt piũ,

prudentemq. aulicum ab impio, ſtultoq. diſcriminet. Pius videlicet, ac prudens ſic opus auſpicatur, vt honeſtiſſimi finis gratia actus obeat ſuos, ad proportionem expenſos, atque per lineam rectam iuſtitiæ ad ſempiternæ felicitatis lucra directos. Stultus verò finis honeſti neglector, ordine præpoſtero res permiſcet, dum diuinis humana, ſpiritualibus temporalia præfert: & abſque directione, ac proportione vlla, immoderatis æſtuat deſiderijs, mortiferiſq. ſe plerumque peccatis implicat, dum voluntas licenter fertur, quò immodicus fluxorum bonorum appetitus impellit, quod à paucis obſeruari animaduerto:

Conſilium II. De Sacramentorum vſu.

PIetatis ſcopo præfixo prima boni aulici cura ſit, vt medijs illis vtatur, quæ Chriſtus ad pietatem alendam inſtituit, cuiuſmodi ſunt ſacramenta, quibus animus ad expugnanda vitia, & virtutes perquirendas armatur. Neque enim ſibi conſtat, qui finem ſibi ob oculos ſtatuit, mediaq. negligit, vel ſegniter vſurpat. Qua profectò in re planè grandi, mirum eſt, quàm ſibi malè conſulant plerique aulici, qui negotiorum fluctibus ſe obrui cauſantur, ne pœnitentię ſacramento frequẽter expientur, ſacramq. Euchariſtiam octauo, vel quintodecimo quoque die ſumant: ne

alios commemorem, qui menſes totos à ſacramẽtis abſtinẽt. Ergonè tam cæcè aberrent, vt minimè diſpiciant quantopere ſibi noceant? In dies ſingulos peiores euadunt, acies mentis obtunditur, animus occœcatur, cor obdureſcit, ſenſus ingraueſcunt, infelicesq. homines cæleſtibus auxilijs ſpontè reiectis in oblectamenta mundi, pecudum ritu procumbunt. Quid, quòd Sacramentorum deſuetudine, altaq. Dei obliuione eò pertingunt, vt quò longius remedia procraſtinant, eò difficilius, vel periculo mortis vrgente illa requirant? Porrò, vt ſacramenta cætera ſileam, credo equidem, ethnicus aliquis de veritate Euchariſtiæ monitus, recenterq. conuerſus, ac ſententiam rogatus, reſponderet

credere ſe, Chriſtianos Eucha-riſtico pane quotidie ali, incre-dibiliq. ſtultitiæ vertendum eſ-ſe, ſi quis menſam illam non creberrimè frequentet, qua Deus in æterni amoris fœdus mortales tam humaniter accer-ſit. Quęreret ille fortaſsè, an liceret vel ipſos viros ſeraphica puritate nitentes, quoties vel-lent, accedere. Cęterùm men-ſam illam à quoquam rogato deſeri, ægerrimè ſibi perſuade-ret. Et tamen eò aulici non pauci prolapſi ſunt, vt vix ter, quateruè per annum difficulter accedant, neque flecti poſſint, vt curię damna conuiuij illius crebritate compenſent. Hi ſe-rò ſapient.

Conſilium III. De orationis ſtudio.

INter alia bona, quæ aulici ſuæ ſalutis immemores profunda obliuione ſepeliunt, ſtudiũ orationis recenſetur. Quod adeò verum eſt, vt ne quidnam rei ſit oratio plerique nouerint, quaſi res minimè neceſſaria foret, vel Chriſtus eam in Euangelio non impensè commendaſſet. Mirum eſt profectò, viros ingenio perſpicaces, & orãdis principibus aſſuetos, vel inclinata iam ætate nondum didiciſſe, quemadmodum Deus orandus ſit. Porrò prætexere nequeunt, ſe oratione parùm indigere, cum inter diſcrimina multa verſentur, à quibus nemo vnquam euaſit incolumis,

niſi quem propitius Deus eripuit. Si autem ſalus à Deo requirenda eſt, quomodo vitam feliciter ducet, qui Deum obſecrare minimè conſueſcit, aut nouit? Ediſcāt ergo aulici tempeſtiuè modum orandi, & ſummo mane per horam ſaltem dimidiam diuinæ maieſtati cogitationũ & affectuum primitias offerant, vt toto dierum excurſu à clementiſſimo Deo dirigantur, & multiplicia tartari, mundiq. ſpicula clypeo diuinæ protectionis elidant, vel eludant. Conferant de re tanta cum viris rerum diuinarum conſultis, vt ab eis edocti, eo ſaltem affectu, quo mortales principes ad ſua vota conantur inflectere, regem immortalem deprecentur.

Conſilium IV. De præſentia Dei.

VIx dici poſſit, quàm ſit apud mortales exigua rerum diuinarum ſcientia, quàm rara, vel certè neglecta mentio. Quis enim inter aulicos certam aliquam rationem inijt iuuandæ memoriæ, vt artificio aliquo vtatur, quo Dei amorem, ac timorem inter negotia recolat, ne vllo peccato fœdetur? Porrò paucos inuenias, qui de re tanta cogitarint, nedũ rei momentum expenderint. Caput innumeris imaginibus, & bonorum temporaliũ curis implent, ſoliq. Chriſto locus non ſupereſſe videtur. Sanè mirum eſt, animos cœleſtis ſapientiæ ſtudio deſtinatos alia pene omnia

incredibili ſollicitudine velle complecti,& perquàm raró meminiſſe ſummi, ac ſempiterni boni, quo proſperari poſſent. Abſit à cordatis aulicis obliuio hæc, quæ præter ingrati animi culpam, futuram infelicitatem portendit. Curent potius diuinæ maieſtatis vbique præſentis identidem recordari, infinitam potentiam vereri,ſe ſe frequenter ei ſubmittere, opem poſtulare: certòq. ſibi perſuadeant, curam hanc eſſe bonorum fructuum feraciſſimam, ſiue de peccatis præcauendis, ſiue de pijs actibus obeundis, ſiue de appetitu effræni coërcendo,ſiue de virtutis arduitate ſuperanda ſermo fiat. Si enim ſemel animo altè impreſſa fuerit Dei præſentia, id planè confert toti homini, quod exemplo fa-

miliari mortalium principum præſentia famulis adſtantibus imprimit. Ij quippe, tametſi intemperantes ſint, quamdiù coram principibus agunt, modeſtè admodũ ſe totos coaptãt, ne quid incompoſitum in corpore, vel geſtu ſe prodat, quo ijs diſpliceant, quibus placere ſummopere cupiunt. Ad hunc ergo modum, qui Deum præſentem contemplantur, angelico more internos, externosq. actus proportione mira exercent, ipſoq. intuitu, inceſſu, ſermone, totiusq. corporis moderatione facilè indicant, ſe maieſtatem diuinam mente pertractare, attentèq. diſpicere, ne quid indecorum admittant.

Conſilium V. De virtutum actibus internis.

AVlici ſapientis eſt, ita erga temporalem affici curiam, vt priore loco ponat ęternam, ac proinde inter ipſa negotia, quæ gerit, frequentibus deſiderijs ad cæleſtē ciuitatem aſpiret. Neque enim futuræ felicitatis curã adeò debet abijcere, vt eam dumtaxat repetat inter miſſæ ſacrificium, vel interim dum ſe ad ſacras confeſſiones, vel Euchariſtiæ ſacramentum comparat, reliquo vero tempore terrenis ſe totum curis immergat. Non expedit profectò tam prolixum mundo, tam modicum Deo tempus impendere: ſed inter alia negotia crebris mentis aſcenſibus, &

egregijs virtutum actibus, illud æternæ ſalutis negotium planè grauiſſimum gerere, intercalatisq. motibus cor in Deum attollere, modò ſpei, modò amoris, nunc pœnitentiæ, nunc humilitatis, aliarumq. virtutum actus producere: quod à nonnullis aulicis, numero paucis, merito eximijs factitari conſueuit. Neq; ſane video quid huic cōſilio ſaluberrimo poſſint obtendere. Cùm enim totas horas, vel ante principum cubicula, vel in hortis, vel in ſacris ædibus exitum, ingreſſum, vel congreſſum principum præſtolentur nihil omninò agentes, ſimiliq. otio incertas alias horarum partes vario euentu deperdant; cur inertia torpeant, & non potius puris, pijs, ſalutaribus cogitationibus diuinā ma-

ieſtaté adorent, ament, timeāt, ſe à malis eripi, ad vera bona promoueri, à mundi laqueis expediri, dœmonis tentamenta peruincere, pia morte perfungi depoſcant? Credo equidem, eſſe non paucos, qui antequam operi alicui manum admoueant, Deum precentur, ne quid culpæ committant: ceterùm non hìc ſubſiſtendum eſt, cùm omnino conſtet, poſſe illos abſque animi tædio, vel bonorum temporalium decremento, pietatem augere, actusq. vti diximus, virtutum, non in otio tantùm proferre, ſed ipſis quoque negotijs temporalibus intertexere, multisq. ſpei, diuini amoris, contritionis, humilitatis affectibus animum excolere, ius æternæ hæreditatis acquirere, & multiplices victorias

de infeſtiſſimo noſtræ ſalutis hoſte referre. Qua de re cum viris conſultis agendum eſt.

Conſilium VI. De virtutum actibus externis.

Eò licentia progreſſa eſt, vt parùm timorati nonnulli externos virtutum actus obire erubeſcant, tanquàm indecorum aulico ſit, dum fuit iniuria laceſſitus, molli reſponſo iratos lenire, preces frequentare ſacras, viros ſanctitate eximios conuenire, hoſpitales domos petere, de contemptu mundi verba facere, aliaq. huiuſmodi, quæ, prolixum foret, percenſere. Ceterùm error enormis eſt, hæc refugere, omittere, vel intermittere ob iudicia mortaliũ, quę Chriſti iudicio minimè cō-

gruunt. At hypocriſi vertitur externus pietatis cultus, vel etiam ambitioni, quaſi ea ſanctitatis imagine facilius in ſedes primas aſcendatur. Verum argumentum hoc pios animos non deberet à propoſito deducere. Si enim ſyncerè, ac perſeueranter agant, feliciter proficient, & hominum commenta ipſo vitæ inculpatæ tenore refellent: vera quippe virtus, licèt malis ſuſpecta videatur, qui de alijs bene opinari neſciunt, temporis decurſu adeò conſtanter ſplendet, vt nebulas omnes à detractoribus offuſas diſpellat, ſuiq. ipſius aſſertrix, ac teſtis locuples luculentis ſignis proteruos quoque reuincat. Sed aulicus Chriſtianus habet altiora, quæ conſideret, Chriſtum videlicet ſpectatorem, ac re-

muneratorem. Habet exempla principum pijſſimorum, qui externis actibus, contempta mundi cenſura, propalant quid internè animo verſent, dum inopes alunt, nudos veſtiunt, ære alieno grauatos abſoluunt, ſacramenta frequentant, ieiunijs corpus ſubiugant, precibus aſſueſcunt, & multarum meritis virtutum vitam, quaſi polymitam iuſtitiæ veſtem ſibi contexunt.

Conſilium VII. De mortificatione.

MIrabitur fortaſſe Lector palatinam inſtitutionem hãc tanquàm affectibus, & moribus aulicorum diſſentaneam. Ecquis enim in curia de mortificatione paſſionum, de abne-

gatione proprij iudicij, ac voluntatis cogitet? Porrò peregrinum doctrinæ genus pleriſq. videbitur. Verùm ſi proprium vitæ inſtitutū explorent, comperient profectò, ſe perēni quadam mortificatione torqueri, multòq. mitiora ab eis hoc loco requiri, quàm quæ ipſi mundi iugum ſponte ſubeuntes perferunt. Quoties, rogo, incommodè pernoctant, vel abnoctāt, vt placeant ijs, quorum potentiæ, vel gratię innituntur? Quoties ſolitas cibi horas, vt ijs aſſiſtant, ſtomacho languente tranſiliunt? Quoties opinionem propriam ſupprimunt, vel pernegant, ne ab alijs, quorum aucupantur opem, diſſentire credantur? Quoties aliorum placita, vel exercitia, ſe probare, cupidèq. arripere multo cū

volun-

voluntatis reniſu contingunt? Si ergo hæc, aliaq. plurima, mundi gratia peruincunt; cur eis nouum dogma videatur, mitiorem aliquam mortificationē ſalutis æternæ cauſa ſuſcipere? Porrò ſine valetudinis, lucri, vel exiſtimationis damno, poſſent illi in cibo potuq. ſumendo tantillum appetitui ſubtrahere, in ſermone familiari ab altercatione deſiſtere, vel etiā modeſtè cedere, in lecto ſternendo culcitras nimirùm molles reijcere, in veſtitu cultum nimis pretioſum, vel profanum excludere, atque in hunc modū in media curia Chriſti mortificationē comite meditatione vitæ cæleſtis exercere. Etenim noui ego aulicos paucos hæc fidiſſimè explentes; doleoq. vicem aliorum; qui de diſciplina

hac id planè reſpődere poſſunt, quod de ſapientia mare apud Iob.28. Iob: *Abyſſus dicit: non eſt in me; & mare loquitur: Non eſt mecum*. Et quidem ſi Chriſti abſit diſciplina, abſit & ſapientia; quid aulicis proſit mundi proſperitas cõfeſtim interitura?

Conſilium VIII. De pia lectione.

SVnt aulici plerique variæ lectionis, ac politioris litteraturæ cupidiſſimi, quibus perſuadere vellem piæ lectionis ſtudium, quod eſt immenſi boni feraciſſimum. Mollitur animus ad ſenſa diuina concipienda, cęleſtibus flagrat deſiderijs, ſordet ei mundi gloria, intima perfunditur lætitia, caſtaq. voluptate penitus illapſa, alto cũ

mundi neglectu de ſummo bono conquirendo, regnoq. cælorum expugnando, prudentiſſimè cogitat. Exprimi nequit quàm ſit ſalubris piorum librorum lectio, quæ de pectoribus quoq; duriſſimis victorias perilluſtres retulit, inopinatoq. motu ex aulæ penetralibus ad monaſticam diſciplinam palatinos traduxit. Sanè cùm Treuiris Circenſi ſpectaculo populus teneretur, duo aulici, occaſione lectionis libri pij, in quem vnus inciderat, igne cæleſtis deſiderij adeò conflagrarunt, vt ipſa lectionis hora, ipſoq. loco ſpem gratiæ principum & quicquid mundus adorat, ipſas etiã ſponſas intactas reliquerint, ſeſeq. totos, abiurato ſeculo, diuino cultui exemplo miro deuouerint, quod ab Auguſtino

Confeſ. 8.c.6. memoriæ proditum eſt. Si ergo pius liber fortuitò arreptus eos pietatis ſtimulos inopinis lectoribus infigit; ſperandum profectò lectores præmeditatos, & cupidos vim diuinam è pia lectione concepturos, qua feliciter proficiant. Quocirca deberent boni aulici modicum tempus alijs negotijs ereptum, quotidie pijs libris impendere, vt præberent cor molle Chriſto, qui altè ſeipſum imprimeret. Experiantur, rogo, rem hanc per dies aliquot, fruanturq. piæ lectionis ſuauitate: ſpero enim eos vel ipſa delectatione capiendos, nam, *Trahit ſua quemque voluptas*.

Conſilium IX. De Eleemoſyna.

PEccarat Chaldæorum Rex Nabuchodonoſor; cui Da-

niel: *Rex conſilium meum placeat tibi, & peccata tua eleemoſynis redime*. Hoc ipſum conſilium aulicis ſaluberrimum eſt, vt quo affectu inopes proſequũtur, à Deo excipiantur, qui miſericordiam liberaliter repenſat. Eleemoſyna peccati incendium extinguit, & è ſinu pauperis clamitat peracutis vocibus, quæ in Dei ſinum ocyſſimè perferuntur. Aulicus ergo, qui expiari cupit, & lucrum augere, ſit omnino miſericors, & pro facultatis modo largè, largiusuè refundat: nam tot teſſeras collybyſticas ſpirituali cambio tranſmittit in cælum, quot eleemoſynas erogat: quod quidem negotiationis genus caſtiſſimum eſt. Solent viri genere, induſtriaq. clariſſimi, in caſtro aliquo, oppidouè natali, à cur-

ribus, lecticis, ſplendidoq. ap
paratu abſtinere, vt facto pe
annos aliquot pecuniæ cõpen
dio, curiam glorioſè petant, li
beraliusq. ſe ipſos, aulam, & fa
mulitium exornent. Hoc eg
conſulerem Chriſtiano aulic
de cæleſti curia cogitanti, v
parciùs viueret, opesq. ad am
pliſſimos ciuitatis Dei honore
in ſinũ inopum reponeret, qui
bus inter patritios, qui ſcript
ſunt in libro vitæ, mirificè ex-
ornatus incederet. Infelix cu
doctrinæ huius obrepſit obli-
uio, in caſſum quippe fluxas
Pſ.48. coacernat opes. *Quoniam cum interierit non ſumet omnia: neque deſcendet cum eo gloria eius.*
Rectè dictum, Deſcendet: ſuo
enim pondere deorſum fertur.

Conſilium X. De ſpirituali magiſtro.

NOn eſt æqua rerum æſtimatio, ſi aulicus magiſtrũ exquirat, à quo mundi prudentiam accuratè perdiſcat, negligat verò animi ductorem, ac magiſtrum quærere, à quo cæleſti prudentia inſtruatur. Ecquis enim illum æſtimatorem appellet æquum, qui de luto variè formando perquàm ſeriò, & de auro conflãdo perfunctoriè cogitat, cum ei liberum ſit, ingentem luti, vel puri auri vim pari labore congerere? Aulicis permultis animi cultura fortuitò ſuccedit, dum confeſſarium modò hunc, modò illum adeſit, neque inuenire ſatagunt virum rei bene conſultum, cui ſtatus,

vitæq. totius rationem expo-
nant, & cuius conſilio negotia
gerant, moresq. reforment.
Porrò conſilium hoc de magi-
ſtri delectu capita omnia ad vi-
tām piè inſtituendam requiſita
complectitur, vt patet ex appo-
ſitis ad interrogata reſpōſis, ac
velut totidem oraculis, quæ di-
uina luce affulgente reddūtur,
ob animi demiſſionem, qua po-
ſtulantur. Quapropter, qui mul-
tiplices vitare laqueos, implexa
diſſoluere, per viam tutā ince-
dere, merita cumulare, con-
ſcientiaq. pacata vitam in ca-
ſto Dei timore, amoreq. duce-
re optat; ſe ipſum velut nauem
in media procella dirigendam
idoneo nauiculario credat, ne
fluctibus negotiorum cōuerbe-
ratus, repentinoq. aliquo vor-
tice correptus intereat. Etenim

explo-

exploratum eſt, monitum hoc à paucis aliquot omni exceptione maioribus obſeruari: neſcio autem cur à tam multis reſpuatur, quos oporteret non eſſe ſuæ ſalutis immemores. Cęterum *Arcta via eſt, quæ ducit ad vitã,* Matt. quam proinde à paucis percurri, minimè ambigendum eſt.

Conſilium X I. De ſpiritualibus exercitijs.

SOlent pij, ac timoratj aulici aſſueſcere quotidie ſpiritualibus exercitijs in ordinẽ redactis, & ſtatui ſuo attemperatis, quæ à perito Confeſſario præſcribuutur. Nos in principum inſtructione nuper in lucẽ edita exercitia pauca, ſelectaq. poſuimus, quibus aulici, ſi placeat, vti poterunt, in quibus attentio

mentis, tener affectus,& perſe-
uerantia commendatur.

PRAEFATIO
in Tertiam Partem.

SAepe cum viris pla
nè grauiſſimis de
internis virtutum
actibus diſſerui,
expendiq; quam
ſint ad animę ſalutem appoſiti.
Cæterùm non ſatis fuerit,de re
tanta verba feciſſe, cùm pateat,
non eſſe vſqueadeò multos, qui
actus illos frequentent, vel cer-
tè norint, qua ratione produ-
cendi ſint. Hac ergo de cauſa,
eos ſeorſim è noſtra inſtructio-
ne nouitiorũ excerptos hac ter
tia parte tradere conſtitui, vt

ſectatores curiæ actuum ipſorum forma, facilitate, ac ſuauitate allecti, eos in medijs aulis,in plateis,in vijs taciti exercere aſſueſcant. Quibus præſertim commendo quatuor fidei, ſpei, amoris, & contritionis capita, quibus ad euentus varios, ſed ad ſupremum præcipuè mortis agonem animus armatur: quæ me ratio impulit, vt in arte noſtra bene moriendi, ea quatuor capita fusè perſequerer.

Præmoneo hic non ſat eſſe, ad veros actus virtutum producendos eos, vti iacent, mente concipere, crebroq. repetere; ſed opus eſſe, affectum excitare, vt verbis ore prolatis, intusuè conceptis animus generosè conſentiat.

PARS TERTIA.

DE VIRTVTVM ACTIBVS INTERNIS.

Actus Fidei. *Cap. I.*

AVCTOR Fidei Ieſu Chriſte, firmiſſimè credo, vera eſſe omnia, quæ te reuelante credit Sãcta Mater Eccleſia:& pro aſſertione hac libenter moriar.

Impoſſibile eſt, veraciſſime Domine, aliquid falſum Eccleſiæ tuæ à te reuelari: quod morte teſtabor.

Omnino verum eſt, tres eſſe ſanctiſſimæ Trinitatis in vna diuinitate perſonas: pro qua ve-

ritate occumbere deſidero.

Verum eſt profectò, clementiſſime Domine Ieſu Chriſte, te Deum & hominem, ſed vnam tantùm perſonam eſſe: atque vtinam pro hoc aſſerto diriſſimè comburar.

Certè verum eſt, te clementiſſime Domine Ieſu Chriſte, Deum & hominem perfectum in Sacramento altaris exiſtere: quod ego per medios gladios, & ignes profitebor.

Actus Spei. Cap. II.

CLementiſſime Deus, firmiſſimè ſpero, me tandem ex auxilio tuo, & bonis operibus gratia tua præſtitis, gloria ſempiterna fruiturum.

Tametſi grauiſſima peccata commiſerim, liberaliſſime Do-

mine proculdubiò veniam indulgebis.

Quamuis ad horas ſingulas in multas culpas deformiter labar, certè Chriſtianam perfectionem, te iuuante parabo.

Etiam ſi licenter nimis gráuiora peccata perpetrarém, tu, mitiſſime Ieſu Chriſte, educeres me de lacu miſeriæ.

Quanquàm ſolus ego peccatorum omnium, quæ ab ineunte mundo commiſſa fuere, reus eſſem, tu benigniſſime Deus, libenter ignoſceres.

Spero equidem, tuo munere, miſericordiſſime Domine, omnẽ à me vitæ huius difficultatẽ ſuperandam, & in terra viuentium me ſemper victurum.

Si conſiſtant aduerſum me caſtra, & exurgat contra me prœlium extremum, ac inferni

portis videar propinquare, adhuc miſericordiam tuam magnam expectabo.

Actus amoris Dei. Cap. III.

DVlciſſime Deus, oro te, vt cordis mei principatum geras.

Amantiſſime Domine, ſacrifico tibi præcordia mea.

Optatiſſimum bonum meum abſit, vt aliquid amē, præter te.

Suauiſſime Deus animæ meę, te ſolū quæro patrimoniū meū.

Amabiliſſime auctor vitæ meæ, ſacrifico tibi viſcera mea.

Speciosiſſime ſupra omnem mundi pulchritudinem, vre me incendio decoris tui.

Sereniſſime princeps cordis mei, trahe me poſt te.

Nolo rex forma præſtantiſſi-

me aliam hæreditatem, niſi te.

Diſcedant à me, ſplendor illuſtriſſime animæ meæ, affectus omnes peregrini, vt totis viſceribus requiram te.

Viue potentiſſime Imperator cordis mei, & dominare ſicut decet te.

Sede, excelſiſsime Domine, in æterna ſede Maieſtatis tuæ.

Bene eſt, opulentiſſime Deus viſcerum meorum, vt ſis feliciſſimus intra te.

Placet mihi certè, ſempiterne rex, vt regnes in æternum & vltra.

Vtinam puriſsime ſplendor cordis mei, poſſem ſubdere tibi omnia colla filiorum Adæ, vt requirerent ſolam pulchritudinem tuam.

Vtinam innumera millia cordium, quotquot tibi placuere,

vel placere poſſunt, ipſe poſſiderem, vt immenſis tui deſiderijs æſtuarem.

Da mihi, dulciſſime Deus, vt nihil mihi placeat, præter decorem tuum.

Actus amoris proximi. *Cap. IV.*

VTinam, Clementiſſime Deus, peccatores reſipiſcant, & requirant te.

Fac, Domine benigniſſime, vt qui Eccleſiam oppugnant, ſe dedant Vicario tuo.

Per viſcera miſericordiæ tuæ obſecro te, vt qui terrenas dignitates ambiunt, potiùs aſpirent ad te.

Conuertantur, precor te, mitiſſime Deus, quos voluptas carnis illexit.

Fac amantiſſime Domine, vt auari omnes affectum diuitiarum traducant ad lucra dilectionis tuæ.

Actus Contritionis. Cap. V.

Miſericordiſſime Deus, deteſtor peccata mea propter te, ac decerno potiùs interire, quàm in poſterum peccare.

Clementiſſime Domine, iniquitatem meam, quia tibi ſoli peccaui; odio habeo, & abominor: legem autem tuam diligere, nec vllo modo tranſgredi propono.

Execror, mitiſſime Deus, peccata mea, quia tibi diſplicent, & vindictam de illis pro te ſumere ſtatuo.

Vtinam, benigniſſime Domine

mine; priùs occubuiſſem,quàm peccaſſem: potiùs moriar,quàm te leuiter offendam.

Diſplicet mihi valde peccatum meum, dulciſſime Deus: abſit,vt culpam vllam deinceps admittam.

O ſuauiſſime Deus,quis poſſet peccata præterita proprio cruore delere;pro vniuerſis mũdi bonis; ne venialem culpam committam.

Vtinam amantiſſime Deus, omnes inferni cruciatus potiùs toleraſſem quã tibi diſplicuiſſem:potiùs gloriæ fruitione priuer, quàm te offendam.

Actus Humilitatis. Cap. VI.

MItiſſime Ieſu Chriſte, profiteor coram te, eſſe me vniuerſorum hominum viliſſimum.

Nemo eſt, benigniſſime Domine, tam tibi ingratus, & infidelis, ac ego.

Latrones ipſi, & ſacrilegi, ò miſericordiſſime Domine, perfectiùs tibi famularentur, ſi eos, ac me, tot, & tantis beneficijs affeciſſes.

Nihil noui, neque amo, clemẽtiſſime Domine, niſi terram: & propterea non ſum dignus aſpicere cęlum, nedum ingredi.

Animalia omnia, pro captu ſuo, Domine, tibi appropinquant: ſolus ego infinita vitæ meæ turpitudine à te recedo.

Deformior certè ſum, Domine, ob culpas meas, omnibus leproſis, & vlceroſis, qui ſanie fluunt.

Profectò, pijſſime Deus, ego deberem in ſterquilinio iacere, à cęterorum hominum cõuictu

ſequeſtratus, ne illos peccatorum contagijs inquinarem.

Abſit à me Domine, vt velim ambulare in magnis, vel mirabilibus ſuper me.

Vtinam, æquiſſime Deus, vniuerſi homines cognoſcerent vilitatem meam, & deſpicerent me.

Vtinã multis ignominijs exprobrarent mihi homines indignitatem meam Domine, vt ſpernerer propter te.

Actus Manſuetudinis. *Cap. VII.*

MAnſuetiſſime Ieſu Chriſte, certiſſimè ſtatuo, quoties læſus fuero, me quaſi agnũ coram tondente futurum.

Dulciſſime Domine, ſi pungar, & importunè tenter, dono tuo, læſoribus arridebo.

Suauiſſime Deus, etiam ſi expolier, ac cædar ab inferiore quouis, amoris ſigna exhibebo.

Clementiſsime Domine, abſit à me, vt ob vllum damnum, cõtra amabiliſsimos proximos meos eſcandeſcam.

Mitiſsime fili Dei, ſi quis me tentauerit, lætabor ſuper exercitia illa, ſicut qui inuenit ſpolia multa.

Benigniſsime Domine, ſi quando vexatus à proximo fuero, obliuiſcar mei, & compatiar illi propter te.

Actus Abſtinentiæ. *Cap. VIII.*

TEmperantiſsime Ieſu Chriſte, decerno, eſca, & potu eò tantum vti, vt natura ad ſeruiendum tibi conſiſtat.

Nolo, mitiſsime Domine, vllam

vllam in menſa voluptatem percipere.

Abſit à me Domine, vt lauta, vel vllo modo palato ſuauia quæram.

Vellem, dulciſsime Deus, vt omnia, quæ ſumpturus ſum, abſynthium ſaperent, propter te.

Propono, amantiſſime Domine, cor à menſa ſubtrahere, ac lectioni ſacræ admouere.

Propono, Domine, corpus fame, ac ſiti vexare propter te.

Vtinam, benigniſſime Ieſu Chriſte, felle quod guſtaſti, omnia mea prandia condiantur.

Actus Caſtitatis. Cap. IX.

PVriſsime, ac amore toto digniſsime Deus, conſtituo ab omni oblectatione abſtinere, propterite.

Caſtiſsime fili Virginis, etſi abſque culpa, omnibus carnis voluptatibus, quas homines affectant, frui poſſem; me ab eis vigilantiſsimè continerem.

Candidiſsime Deus cordis mei, non modò, carnis delectationes reſpuo; ſed imagines quoque formoſorum corporum concipere nollem.

Amabiliſsime Ieſu Chriſte, pango fœdus cum oculis meis, me rerum corporearum elegantiam non intuiturum.

Suauiſsime decor animę meę, certò ſcias, me à rebus corporeis, nec tactu, nec auditu, nec aſpectu, nec alio modo (quoad mea fragilitas feret) vllam oblectationem percepturum.

Dulciſsime Domine, non tantùm oblectamenta carnis non recipiam; ſed quod ad me

attinet, neque ſpiritus delecta tiones requiram.

Actus Patientiæ. Cap. X.

PAtientiſsime Ieſu Chriſte, quicquid laboris mihi vnquam acciderit, propter te patienter feram.

Clementiſsime Deus, ſi tentationibus exercear, pectus firmum opponam.

Benigniſsime Domine, ſi tartarus deſæuiat, conſtanter ictus excipiam.

Dulciſsime Deus, ſi mœror importunus ingruat, nulla ratione me deijci feram.

Amantiſsime Ieſu Chriſte, ſi morbi ſubeant, omnia tædia, dolores, anxietates fortiter exhauriam.

Suauiſsime Deus, ſi totius

corporis contritio, membrorum diuiſio, ignis, & quæuis acria tormenta inferantur, inuictè conſtabo.

Optatiſsime Deus, ſi hominum mores aduerſi, & faſtidia moleſtiſsima contingant, pacata mente conſiſtam.

Iucundiſsime Ieſu Chriſte, ſi me ariditate, diuturnaq. repulſa exerceas, libenter pœnam amplectar.

Actus Gratitudinis. Cap. X I.

DVlciſsime Deus, habeo tibi gratiam, pro immenſis tum naturalibus, tum ſupernaturalibus bonis, quibus me ſemper cumulas.

Miſericordiſsime Domine, quid tibi pro creatione, conſeruatione, redemptione, iuſti-

ficatione, præſeruatione, auxi
lijs, inſpirationibus, reddam
Amãtiſsime Domine, quid pr
malis, quæ non committo, re
pendam, cum tot ſint benefi
cia, quot in mundo perpetran
tur peccata?

Benigniſſime Domine, qui
pro bonis operibus, verbis, co
gitationibus te donante, à m
conceptis, & præſtitis referam
Quippe, qui niſi te largiente
nihil boni cogitarem?

Optatiſſime Deus, hac ipſa
hora, vt commerui; flammis in-
ferni comburerer, & beneficio
tuo liberatus ſum: quid ergo
tibi retribuam?

Liberaliſſime Domine, con-
tuliſti in me ius hæreditatis æ-
ternæ (vt ſpero) quid agam?

Fideliſſime Deus, prouidiſti
ſacramenta, verbi tui paſtum,

conſilia,

conſilia, ſolatia, & alia multa, quibus adiuuer, vt ad te citiùs, commodiusq. perueniam: quid reſpondebo?

Reddo tibi Domine cor meũ: offero viſcera mea: ſacrifico tibi in hoſtiam laudis præcordia mea.

Vtinam, amabiliſſime Deus, vniuerſa, & Angelorum, & Sanctorum, & quotquot in vniuerſo mundo tibi placent, filij præſertim tui Vnigeniti, ac matris eius corda poſſiderem, quæ tibi gratiſſimo affectu conſecrarem.

Quo pacto poſſum, dulciſſime Domine, Ieſum Chriſtum Redemptorem meum, ac Beatiſſimam Virginem, & omnes Angelorum Hierarchias, & Beatorum, reliquorumq. iuſtorum animas, quas rogo mihi ad gra-

titudinem ſociari, tibi pro beneficijs reddo.

Actus Magnanimitatis.
Cap. *XII*.

EXcellentiſſime Deus, quem ſine cordis erectione non poſſum attingere, cupio apoſtolicas virtutes comparare.

Imprime, fortiſſime Deus, robur magnum cordi meo, deſidero enim heroicos virtutum actus producere, propter te.

Deſpicio, altiſſime Domine, omnes mundi honores, & faſtus calco, vt ſupra mundum extollar ad te.

Vtinam, potentiſsime Deus, vniuerſam mundi claritatem, & famam nunc haberem, non vt poſsiderem, ſed vt contemnerem propter te.

Opto,

Opto, Domine, Iob patientiam aſſequi.

Vtinam te more Pauli diligerem.

Vtinam me, ſicut Magdalenam, peccatorum meorum pęniteret.

Certè, clementiſsime Deus, daturus ſum operam, vt angelico more in terris viuam.

Conabor, Domine, occaſionem pro te martyrium ſubeundi perquirere.

Quoties quid arduum in cultu virtutum occurret, ego, dulciſſime Deus, me offeram pugnaturum propter tę.

Abſit à me, Domine, vt animum deſpondeam à Chriſtiana perfectione comparanda.

In mandatis tuis excellenter exercebor, & conſiderabo vias tuas: In iuſtificationibus tuis

intentiſsimo corde meditabor: non obliuiſcar ſermones tuos.

Actus Perſeuerantiæ. Cap. XIII.

CLementiſsime Deus, firmiſſimè ſtatuo, me vſque ad mortem tibi famulaturum.

Fideliſsime Domine, ſi per annos mille, in hac vita moleſtiſsima laborandũ eſſet, à propoſito tibi vacãdi, non deſiſterẽ.

Miſericordiſsime Deus, abſit à me vt ob vllam aduerſitatem conſilium mutem.

Potiùs, amantiſsime Domine, vri me ſinam, quàm ab inſtituto deſiſtam.

Et ſi oporteret, benigniſsime Deus, vniuerſis mundi miſerijs obrui, nunquam à tuo famulatu recederem.

Vtinam, deſideratiſsime Do-

mine, moriar, antequam à te recedam.

Mihi certè adhærere tibi, Domine, bonum eſt: propterea perenniter adhærebo.

Donec ſupereſt halitus in me, à te, ò ſummum bonum meum, non diuellar.

Meditatio de agone mortis. *Cap. XIV.* §. 1.

MOrtis meditatio curiæ ſectatoribus pernecesſaria eſt, ad animum in officio continendum, mundiq. vanitatem aſpernandam. Capitur quippe animus aſpectabili rerum grandium ſplendore, ac pulchritudine, voluptateq. ſenſim illabente delinitus ita ſeducitur, ac ſi diutiſſimè in ipſa mortalitate victurus eſſet. Mortem longiſ-

ſimè abſiſtentē ſuſpicatur, tametſi validam iuuentutem quotidiano funere cernat efferri: quocirca mortis ſpiculum tanquàm procul diſſitum malum minimè formidat, quod eſt miſerrimæ cæcitatis argumētum. Taurus pinguis, ac vegetus licenter prata pererrat, prohibitaq. pabula carpit: qui ſi proximam ſecurim præſagiret, laſciuiam, ferociamq. compeſceret. Conſideret ergo aulicus, qui in aula, velut in peramœno loco verſatur, ſe breui, velit, nolit, interiturum, piaq. meditatione horrendum agonem ſibi ipſi repræſentet, ne improuiſus interitus imparatū, inermemq. corripiat. Cogitet ſe iam penè animam efflantem, deſperata mortali vita, & temporali gloria, quam ſtudioſiſſimè perquiſiuit.

ſiuit. Quid rogo, tunc ſentiet de labore improbo, & ſæcularibus curis, quibus ſe ipſum torſit, vt fugaciſſimam bonorum fluxorum vmbram apprehenderet?

§. 2.

INgraueſcit morbus, morientiq. ob oculos verſatur mœſtum diuortium, quo ab ijs, quæ vehemẽter amauerat, inuitus diuellitur. Cogitarat ille de horreo implendo, & opibus ad annos multos congerendis: videturq̃. ſibi vocem tremen-
Luc.12. dam audire: *Stulte, hac nocte animam tuam repetunt à te: quę autem paraſti, cuius erunt?* Non omnes capiunt verbũ hoc, quia plurimi forma mundi eleganter picta capti malunt diuinis inſpirationibus aures cordis

obturare,quàm fallaci volupta-te carere. Quapropter vitam ducunt ſordidam, & multis notis infamem calice Babylonis temulenti, ad ictum denique mortis euigilaturi. Non placet conſilium hoc acerrimò dolore repenſandum. Salubrius conſilium eſt, alta mortis præmeditatione dum tempus ſuppetit, propulſare illa, quæ imperiosè mors ablatura eſt; vt liber animus in ſupremo agone ad Deũ feratur, & pro æterna ſalute validè cum ſæuiſſimo humani generis hoſte concertet.

§. 3.

GRauiter afficitur appetente interitu corpus leuiſſimæ incommoditatis impatiens, & voluptatibus aſſuetum: Cæterùm grauius infeſtatur anima

præteritorum ſcelerum conſcia, quæ ad tribunal accerſitur. Occurrunt noléti funeſtiſſima ſpectacula, hinc peccata commiſſa velut totidem dracones venenum ſpirantes, inde dæmones ad prædam auidiſſimè intenti tartareum timorem incutientes aliunde imminens Chriſti iudicium velut enſis è filo pendens ad ictum. Quid rogo, tunc aget, quem conſcientia vitæ turpiter actæ diuexat? Quò ſe vertet, qui quamdiu potuit, noluit feriò ad Deum conuerti?

§. 4.

PRofectò anima, quæ tempeſtiuè reſipiſcere noluit, incredibili metu contrahitur, mortiferaq. deſperatione decumbit. Vrgetur ad exitum, & ipſa validiſſimè renititur. Ne-

que mirum: Si enim anima Hilarionis, quæ ſeptuaginta fere annis, Chriſto fidiſſimè paruerat, exitum formidabat, quid non timebit anima, quæ totidem annis, re vera, ſeu voto, Chriſti iugum excuſſit, & horrendam inferorũ pœnam teterrimis ſceleribus exaggerauit?

§. 5.

BAlthaſar rex Chaldæus, ſtatim ac vidit illam quaſi manum, quæ mortis ſententiam in ſuperficie parietis aulæ ſcribebat, licet neſciret, quid ſibi vellet, timore maximo correptus eſt, quem in hæc verba ſcriptura deſcripſit: *Tunc facies regis commutata eſt, & cogitationes eius conturbabãt eum: & compages renum eius ſoluebantur, & genua eius ad ſe inui-* Dan.

cem collidebantur. Si ergo ſententia mortis in pariete ſcripta nec intellecta hominem in medio lautiſſimo conuiuio proſperè valentem adeò grauiter afflixit; quid efficiet ſentētia exarata in ipſa conſcientia hominis ægroti, qui certò nouit ſe mortem ſempiternam commeruiſſe, neque de remedio cogitaſſe, iamque luendæ pœnæ tempus imminere?

§. 6.

NEmo adeo ferus eſt, qui non miteſceret, ſi tremendam horam illam, in qua profertur æternæ vitæ, mortisve ſententia, ſemel experiretur. Columnæ ferreæ contremiſcerent, & duriora ſaxis corda liqueſcerent. Quis enim non ageret feriam pœnitentiam, ſi

tempus vitæ prorogaretur, cùm ſciret, ſe diuina clementia tartareum carcerem euaſiſſe, ea ipſa hora, qua æterno anathemate erat à Chriſto ſeparãdus, & pertrahendus ad flammam? Verùm conſtitutum eſt hominibus ſemel mori, neque conceditur niſi ſemel horrendam horam experiri: quapropter accuratæ meditationis remedio frequenter vti debet, qui ſapiens eſſe, & feliciter defungi deſiderat.

§. 7.

VIri pijſſimi ſe in antra deuia, vel in clauſtra monachorum abdunt, vt mortis horam præmeditentur, & multiplici virtutum armatura ſe muniunt, mortisq. agonem quotidie ſibi repræſentant, velut

ſtrenui milites, qui ad bellum præuijs belli ſimulachris, ſe ipſos exercent: & tamen mundi adoratores, qui horam illam magis formidare deberent, non modò ſe non præmuniunt, ſed ne mortis nomen ſibi ſuggeri æquo animo ferunt. Quinetiam eò ſtultitia prolabitur, vt de ſummo ipſo mortis diſcrimine moneri nolint, inſtante iam interitu, &, vt prudenter conijcitur, ipſo etiam inferorum incendio. Ergone credendum eſt, viros Chriſtianos eò vſque inſanire? Quomodo de ſeria ad Deum conuerſione aget, qui fert indignè, ſe de hora ſuprema qua Deus placandus eſſet, admoneri? Abſit à pijs lectoribus amentia hæc, qua nihil poſſit calamitoſius excogitari. Tempus anteuertant, & appo-